

ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಆಳ-ನಿಗೂಢಗಳ ಹುಡುಕಾಟ

ಯು.ಆರ್.ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ

ಕಥೆಗಳ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

ಪ್ರೊ. ಎನ್. ಮನು ಚಕ್ರವರ್ತಿ

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಪ್ರಿಸವರ್ ಬುಕ್ಸ್‌ನವರು ಡಾ.ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ - ಒಂದು ಅವರ ಆಯ್ದು ಲೇಖನಗಳ ಸಂಕಲನ, ಮತ್ತೊಂದು ಆಯ್ದು ಕತೆಗಳ ಸಂಕಲನ - ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಅವುಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಮತಿ ದೀಪಾ ಗಣೇಶ್ ಅನುವಾದಿಸಿ, ಪ್ರೊ. ಎನ್. ಮನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ, ಕಥೆಗಳ ಸಂಕಲನ 'ಬೇಟೆ ಬಳಿ ಮತ್ತು ಓತಿಕೇತ'ಕ್ಕೆ ಮನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರು ಬರೆದ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಶ್ರೀ ಎಂ.ಆರ್. ರಕ್ಷಿತ್ ಅವರು ಅದನ್ನು ಮಾತುಕತೆಗಾಗಿ ಅನುವಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

1

ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಜಗತ್ತಿನ (ಅಥವಾ ಹಲವರು ಕರೆಯಲು ಇಚ್ಛಿಸುವಂತೆ ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ) ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ವಿಮರ್ಶೆ ಹಾಗೂ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರು ಮತ್ತು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಮಾರಕವಾದ ಶ್ರೇಣೀಕರಣಗಳನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ, ಆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಅಂಗೀಕೃತ ಮೂಲಕೃತಿಗಳೊಂದಿಗೆ (canonical text) ಕನಿಷ್ಠವಾದ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವು ಸಿಂಧುತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಒತ್ತಾಯದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆಯೆಂದರೆ, ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ರೂಪಿತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಕಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಮರ್ಥಿಸಲಾಗದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಾಗ, ಬೇರೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಇರುವಾಗ, ಈ ತಪ್ಪು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಯಾವ ವಿಮರ್ಶಕರು ಮತ್ತು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಪರ ರಾಜಕೀಯದ ಬಗ್ಗೆ ತಮಗಿರುವ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಚಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಪಠ್ಯಗಳ ನ್ಯೂನತೆಗಳು ಮತ್ತು ಹಿರಿಮೆಗಳನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾರೋ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾರೋ,

೨

ಅವರ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಕಾಳಜಿಗಳನ್ನು ಈ ಪಠ್ಯಗಳು ಪೂರೈಸಬೇಕು. ಈ ಎರಡು ತಾರತಮ್ಯದ ನೆಲೆಗಳು ಎರಡು ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತವೆ, ಆದರೆ ಇವು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ 'ಸಂಭಾವಿತ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು' ಮತ್ತು 'ನಾಗರಿಕತೆಯುಳ್ಳ' ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುವಂತಹ ಒಂದು ಒಪ್ಪಿತವಾದ ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದ ಬಗ್ಗೆ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಲು ತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಕೆಲಸಮಾಡಿದರೆ, ಎರಡನೆಯದು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ/ಮೀಮಾಂಸೆ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸೂತ್ರಗಳು ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಆಧುನಿಕತೆ, ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ/ಐರೋಪ್ಯ ಮುನ್ನೋಲವುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇವು ಪಶ್ಚಿಮೇತರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಮೀಮಾಂಸೆಯ ಪರಂಪರೆಗಳಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿದ ಸೃಜನಶೀಲ, ಬೌದ್ಧಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾಳಜಿಗಳ ಊರ್ಜಿತತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆದಿಕಾಲದವು, ಹಿಂದುಳಿದವು ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರಿಕವಲ್ಲದವು ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪಶ್ಚಿಮೇತರ ಸಮಾಜಗಳ ಆನುಭವಿಕ ವಾಸ್ತವಗಳನ್ನು ಬರೀ ಪೌರಾಣಿಕ, ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ಅನಾಗರಿಕ ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನನಗೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಪರಿಶೀಲಿಸಲ್ಪಡುವ ಅಭಿಲೇಖಾಗಾರದ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾಗಿ (archival material) ನೋಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪಶ್ಚಿಮೇತರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡುವ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಕೂಡ - ಅಂದರೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ, ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವವರೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರೂ ಕೂಡ - ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪಠ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಾಗ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ/ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಒತ್ತಾರೆಯಾಗಿ ಒಂದು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಮುದ್ದೆಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂತಹ ವಿಶ್ಲೇಷಕರಿಗೆ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಪಠ್ಯೀಯತೆಯ ಒಳ ಚಲನಶೀಲತೆಯು (ಮತ್ತು ಬಹುಮುಖಿ ಪಠ್ಯೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು) ನಿರರ್ಥಕ, ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು 'ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾಹಿತಿ'ಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಮಾತ್ರ ಪಠ್ಯಗಳ ಒಳಗೆ

ಹೊಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮಗಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಗಳು ಮತ್ತು ಮುನ್ನೋಲುವುಗಳನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲದೆ, ಅವರು ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ಬರಹಗಾರರು ಮತ್ತು ಕಲಾವಿದರನ್ನು 'ಸ್ಥಳೀಯ ಬಾತ್ತೀದಾರ'ರನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಮತ್ತು ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸುವ (package) ಕಚ್ಚಾ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಹೇರಳವಾಗಿ ಒದಗಿಸುವವರೆಂದು ಈ 'ಸ್ಥಳೀಯ ಬಾತ್ತೀದಾರ'ರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಅಂತಹ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಸಿದ್ಧಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವವರು ಮತ್ತು ಅರಿವಿನ ಹಾಗೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪರ್ಯಾಯ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವವರು - ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ - ತಮ್ಮ ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಸಂದರ್ಭದ ವಿಭಿನ್ನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಥನಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಹುವಿಧ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು ಆಳುವ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಕಥನಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಹತ್ವದ ವಿಮುಕ್ತಿದಾಯಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮುಖಾಮುಖಿಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ಸಮಾಜಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಥಮ ಜಗತ್ತಿನ ಏಕಜಾತೀಯ ನಿರ್ಮಾಣಗಳನ್ನು (homogeneous construct) ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ಅದ್ಭುತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಿವೆ.

2

ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ಮೇರು ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಯು.ಆರ್.ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಲೇಖಕರು. ಏಕೆಂದರೆ, ಕಳೆದ ಹಲವಾರು ದಶಕಗಳಿಂದ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ, ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ/ಮೀಮಾಂಸೆಗಳು (ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಮೀಮಾಂಸೆ) ಬಿತ್ತರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಿದ್ಧಮಾದರಿಗಳಿಗೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸವಾಲನ್ನು ಒಡ್ಡುತ್ತದೆ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರನ್ನು ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಅವರ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಆಯಾಮಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಓದಬೇಕು. ಅವರ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪಶ್ಚಿಮೇತರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಾಸ್ತವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸರಳೀಕೃತವಾದ ಮತ್ತು ಸಂಕುಚಿತವಾದ ವಿಂಗಡನೆಗಳನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿರುವ ಹತ್ತು ಕತೆಗಳು ಅವರ ಸುಮಾರು ಆರು ದಶಕಗಳ ಕಲ್ಪನಾ ಹುಡುಕಾಟಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿವೆ, ಮತ್ತು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಅವರ ಅದ್ಭುತವಾದ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಹರಹಿನೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತವು

ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿ, ಒಂದು ಸಮಾಜವಾಗಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸಿರುವ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಓದುಗರು ಎದುರುಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗಿರುವ ಅನೇಕ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೊಂದಿರುವ ಹೊಸ ತಾತ್ವಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕತೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುತ್ತವೆ.

ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ 'ತತ್ವಜಿಜ್ಞಾಸೆ'ಯ (metaphysical) ಆಯಾಮವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮುಖ್ಯವಾದ ದೋಷವನ್ನು ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವವರಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ವಿಮರ್ಶಕರ ವಾದವೇನೆಂದರೆ - ಅವರು ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಸಮಾಜಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರಿರಲಿ ಅಥವಾ ಪಶ್ಚಿಮದವರಾಗಿರಲಿ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ - ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಒಳಪಟ್ಟ ಸಮಾಜಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ/ಪ್ರಥಮ ಜಗತ್ತಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ 'ತತ್ವಜಿಜ್ಞಾಸೆ'ಯ ಅಂಶವು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು. ಅಂತಹ ವಿಮರ್ಶಕರ ಪ್ರಕಾರ ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾಂಕೇತಿಕ ನಿರೂಪಣೆಗಳು (allegorie) ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ರಾಜಕೀಯ, ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘರ್ಷಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆ ಕೃತಿಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಂದಿಗ್ಧಗಳು ಮತ್ತು ಅಸ್ತಿತ್ವೀಯ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸದೆ ಸಮೂಹದ ತಳಮಳಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ನಾಗರಿಕತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಥಮ ಜಗತ್ತು ಮುಂದುವರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯವನ್ನು ಮೀರಿ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಶೋಧಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಕೇವಲ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಿಷಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಗುದ್ದಾಡಲು ಅರ್ಹವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ತತ್ವಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಧೀಮಂತಿಕೆಯಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿ.

ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ('ಸಂಸ್ಕಾರ', 'ಭಾರತೀಪುರ', 'ಅವಸ್ಥೆ', 'ಭವ', 'ದಿವ್ಯ' ಮತ್ತು ಅವರ ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿಯಾದರೂ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಪ್ರೀತಿ ಮೃತ್ಯು ಭಯ') ಮತ್ತು ಕಳೆದ ಆರು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸಣ್ಣಕತೆಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸದೆ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಕ್ರವಾದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರನ್ನು ಅಪಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತವೆ. ಪಠ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ವರ್ಗೀಕರಣಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಮೀಮಾಂಸೆ

ಗಳನ್ನು ಹೇರಿಬಿಟ್ಟು ತಮಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದಂತಹ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ರಚನೆಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸುವುದನ್ನು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಸೃಜನಶೀಲ ಕೃತಿಗಳು ಮೆಟ್ಟಿನಿಂತಿವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಬಂಧಿಸುವುದರಿಂದ ಸೃಜನಶೀಲ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಕುಂಠಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನಮೀಮಾಂಸೆಯ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಒಂದು ವಾಸ್ತವಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು, ನಂತರದಲ್ಲಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿಯಾವುದೇ ಮಾದರಿಯ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ 'ಕಟ್ಟುಹಾಕುವಿಕೆ'ಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗದ ಸಮೃದ್ಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹೇರಳವಾದ ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಈ ಸಂಕಲನ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಒಬ್ಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಓದುಗ 1950ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಪ್ರಕೃತಿ'ಯಿಂದ ಹಿಡಿದು 90ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ 'ಬೇಟೆ ಬಳಿ ಮತ್ತು ಓತಿಕೇತ'ದವರೆಗೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯು ಸಾಂಕೇತಿಕ ನಿರೂಪಣೆಯ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳಡೆಗೆ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ - ಇದು ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಸಮೃದ್ಧ ಹಾಗೂ ದಟ್ಟವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಹೊಂದುವ ಮಾತು. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ವಿಭಿನ್ನ ವಾಸ್ತವಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರಿಸುತ್ತವೆ - ಅಂದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ವಾಸ್ತವಗಳನ್ನು ಅಳಿಸಿಹಾಕದೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯದೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಅವು ನಿಭಾಯಿಸುವ ಬಹು ವಾಸ್ತವಗಳ ವಿಭಿನ್ನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ನೋಟದ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ರಚಿಸುವ ದಿನನಿತ್ಯದ ವಾಸ್ತವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಉಭಯಭಾವದ/ಅನಿಶ್ಚಿತವಾದ (ambivalent) ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅನುರಣಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಕೃತಿಗಳು ಪರಿಗಣಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯಗಳ ದ್ವಂದ್ವಗಳು ಮತ್ತು ವೈರುಧ್ಯಗಳು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕಾದ ಕೇವಲ ಅನುಭವಜನ್ಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವು ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಮೂಲತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಿತ್ವೀಯ ಆಯಾಮಗಳು (ontological and existential dimension). ಅವುಗಳನ್ನು ತತ್ವಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. 'ಪ್ರಕೃತಿ' ಕತೆಯು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ವೈಯಕ್ತಿಕ 'ತನ್ನತನ'ದ ಸಂದಿಗ್ಧಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತದೆ. ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪಾತ್ರ ವಹಿಸುವ ಸಂಕಪ್ಪಯ್ಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದ್ದಾನೆ, ಆದರೆ ತನ್ನ ಹಠವಾದಿ ಸ್ವಭಾವದೊಡನೆಯೂ ಸೆಣೆಸಾಡುತ್ತಿತ್ತಾನೆ. (ಈ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ತಮ್ಮ ಅತ್ಯಂತ ಸೊಗಸಾದ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ

ಒಂದಾದ 'ಮೌನಿ'ಯಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಮೌನಿ' ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಲ್ಲ). 'ಪ್ರಕೃತಿ'ಯನ್ನು ಒಂದು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಲೇಖನವಾಗಿ ಓದುವುದು ಬಹಳ ದೋಷಪೂರಿತವಾದದ್ದು. ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ತತ್ವಜಿಜ್ಞಾಸೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಕಡೆಗಣಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿರುವವರೂ ಸಹ ಈ ಕತೆಯ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ತತ್ವಜಿಜ್ಞಾಸೆಯನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಠ್ಯಗಳ ರೂಪಕಾತ್ಮಕ/ಅನ್ಯೋಕ್ತಿಯ ಆಯಾಮಗಳು ಇತಿಹಾಸದ ಅಥವಾ ಲೌಕಿಕ ವಾಸ್ತವದ ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಬರಹಗಾರರ ಅರಾಜಕತಾವಾದಿ ಕಲ್ಪನೆಯ ಅಸ್ವಷ್ಟ ಮತ್ತು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಆಕೃತಿಯಿಲ್ಲದ ರಚನೆಗಳೆಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕಾದದ್ದು ಒಂದು ಬೌದ್ಧಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ರೂಪಕಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಕೇತಗಳು ಇತಿಹಾಸ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಾಸ್ತವಗಳ ದಟ್ಟವಾದ ಪದರಗಳಿಂದ ಹೊಮ್ಮುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳ ಹಾಗೂ ಕಾಲವನ್ನು ಮೀರಿದ ಯಾವುದೇ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಶಾಶ್ವತ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸತ್ಯದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರಿವಿನೊಂದಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ಒಂದು ಭೌತಿಕ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ನಿಜ'ವಾದವು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಮಾದರಿಯ ಅಮೂರ್ತೀಕರಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು 'ವಾಸ್ತವಿಕ' ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಬೇಕು. ಸಾಂಕೇತಿಕ/ಅನ್ಯೋಕ್ತಿಯ ಅಂಶವು 'ವಾಸ್ತವಿಕತೆ'ಯ ವಿಸ್ತಾರವೇ ಆಗಿದೆ. ರೂಪಕಾತ್ಮಕ ಆಯಾಮವು ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದಲ್ಲ. ತುಂಬ ಸಡಿಲವಾದ ಮತ್ತು ಅಸ್ವಷ್ಟವಾದ ಸಂಕೇತಗಳು ಹಾಗೂ ರೂಪಕಗಳೊಂದಿಗೆ ಅತಿಯಾದ ಲೋಲುಪತೆ ತೋರುವುದು ವಾಸ್ತವವಾದದ್ದರ ಮತ್ತು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾದದ್ದರ ನಿಜ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದಂತೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಇತಿಹಾಸದ ಚಲನಶೀಲ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಪಳೆಯುಳಿಕೆಯಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮೀಮಾಂಸಕರಾದ ಎಂ. ಭಕ್ಸಿನ್ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: ಜೀವಂತಿಕೆಯಿರುವ ಮನುಷ್ಯರು ಮತ್ತು ಸಾವಯವ ಸಮುದಾಯಗಳ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಅಳಿಸಿಹಾಕುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಮಧ್ಯಮ ದರ್ಜೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾದಿಗಳು ಮತ್ತು ಕೀಳುಮಟ್ಟದ ಸೃಜನಶೀಲ ಕಲಾವಿದರು ತಮ್ಮ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಪರಿಮಾಣಗಳಿಗೆ ಆಚೆಯಿರುವ ಸಮಾಜಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ 'ವಾಸ್ತವಿಕತೆ'ಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ರೂಪಕಾತ್ಮಕ/ಅನ್ಯೋಕ್ತಿಯ

ಕಥನಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತಿನಾರವರಿಗೆ 'ವಾಸ್ತವಿಕತೆ' ಎಂಬುದು ಜೀವನದ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವ ಅದರಿಂದ 'ಸಾಂಕೇತಿಕ/ರೂಪಕಾತ್ಮಕ' ಆಯಾಮ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿನಾರವರು ಭಾವಿಸುವ ಪ್ರಕಾರ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಪಠ್ಯಗಳು 'ವಾಸ್ತವಿಕ'ವಾಗಿವೆ ಮತ್ತು 'ರೂಪಕಾತ್ಮಕ'ವಾಗಿವೆ. (ಇದನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ 'ಮುಹೂರ್ತ', 'ಪಚ್ಚಿ ರೆಸಾರ್ಚ್', 'ಒಂದು ದಶಕದ ಕತೆ' ಮತ್ತು 'ಎತ್ತಣೆಂದೆತ್ತೆ' ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.) ಅಂದರೆ, ಲೌಕಿಕ ವಾಸ್ತವವು ಶಾಶ್ವತವಾದದ್ದರ ಮತ್ತು ಅನಂತವಾದದ್ದರ ಕಾಣ್ಕೆಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಲೌಕಿಕ ಕ್ಷಣವೂ ತನ್ನಲ್ಲೇ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ, ಅದು ಅಪರಿಮಿತ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಪರ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ಬದುಕಿನ ಕತೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಂದು (manifestation) ಅರ್ಥಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಿರಂತರತೆಗಳು ಮತ್ತು ಭಿನ್ನತೆಗಳು (continuities and divergences) ಬದುಕಿನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳವುಗಳನ್ನಾಗಿ ನೋಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿರಂತರತೆಗಳು ಮತ್ತು ಭಿನ್ನತೆಗಳು ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಹರಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಮುಖ ಲೇಖಕರ ಕಲಾತ್ಮಕ ವಿನಿಮಯಗಳ ಕೇಂದ್ರ ಗುಣವಾಗಿದೆ. (ನಿರಂತರತೆಗಳು ಎಂದರೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬದುಕುವ ಕ್ರಮಗಳು, ಹಿಂದಿನದರ ಅವಶೇಷಗಳು/ ಗುರುತುಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಭಿನ್ನತೆಗಳೆಂದರೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ವಿನ್ಯಾಸಗಳು. ಅಂದರೆ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಹೊಸ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ವಿನ್ಯಾಸಗಳು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರಚನೆಗಳೊಳಗೆ ತಂದಿರುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಭಿನ್ನತೆಗಳೆಂದು ಬಗೆಯಬೇಕು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ದಮನಕಾರಿಯಾದ ಹಾಗೂ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವ ರಾಷ್ಟ್ರ-ಪ್ರಭುತ್ವದಿಂದ ದೂಡಲ್ಪಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು). ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ವೈರುಧ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ದ್ವಂದ್ವಗಳು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಭೂತ ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನಗಳು, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆ, ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಸ್ವಾಯತ್ತ ಸಮುದಾಯಗಳು/ಸಮಾಜಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಅಂಚಿಗೆ ದೂಡುವ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ರಾಷ್ಟ್ರ-ಪ್ರಭುತ್ವಗಳ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಸೃಜನಶೀಲ ಬರಹಗಳು ಇಂತಹ ವೈರುಧ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ದ್ವಂದ್ವಗಳೊಂದಿಗಿನ ಮಹೋನ್ನತ ವಿನಿಮಯಗಳು/ಮುಖಾಮುಖಿಗಳು. ಇಂತಹ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ಮತ್ತು ಮುಖಾಮುಖಿಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಸೃಜನಶೀಲ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ 'ರಾಜಕೀಯ'ವನ್ನು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮನೋಹರವಾದ ವಿಷಯ ಹೀಗಿದೆ - ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ನೇರವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು

ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗಲೂ, ಅವರ ಪಠ್ಯಗಳು 'ತತ್ವಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಹುಡುಕಾಟ'ದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಪಠ್ಯಗಳು ತಮ್ಮ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯಗಳ 'ತತ್ವಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಹುಡುಕಾಟ'ದ ಮುಕ್ತವಾದ ಹಾಗೂ ನಿರ್ಬಂಧರಹಿತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಯಾವ ಘಟ್ಟದಲ್ಲೂ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಯವರ ಯಾವ ಸೃಜನಶೀಲ ಕೃತಿಯೂ ತತ್ವಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಒಂದರ ಕೆಳಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂತರ್ಗತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇತಿಹಾಸದ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸರಳೀಕೃತವಾದ/ಹಗುರಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವಂತಹ ಜನರು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕೃತಿಗಳ ಆಳವಾದ ಅನುಭವಗಳು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ, ಉಭಯಭಾವ (ambivalence), ಮುಕ್ತತೆಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲಾರರು. ಏಕಮುಖೀ 'ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ' ನಿಲುವುಗಳಿಗೆ ಜೋತುಬಿದ್ದವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ತಾವು ನಿಷ್ಪರ್ಷಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ 'ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ'ವಾಗಿರ ಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವವರಿಗೆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಪಠ್ಯಗಳ ಮಹತ್ವ ಎಟುಕುವುದಿಲ್ಲ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಸೃಜನಶೀಲ ದೃಷ್ಟಿಯ 'ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ' ಹಂದರವು ಬಹು-ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಪದರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. 'ಕಾಮರೂಪಿ', 'ಎತ್ತಣೆಂದೆತ್ತೆ', 'ಪಚ್ಚಿ ರೆಸಾರ್ಚ್', 'ಒಂದು ದಶಕದ ಕತೆ', 'ಸಂಯೋಗ' ಇವು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಸೃಜನಶೀಲ ತತ್ವದ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ತತ್ವಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು 'ಗೋಚರಿಸುವ' ಕತೆಗಳು. ಅವರ ಕಾದಂಬರಿ 'ಅವಸ್ಥೆ' ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಅತ್ಯದ್ಭುತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯೊಂದಿಗಿನ ಮುಖಾಮುಖಿಯು ಅನೇಕ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮಗಳ ನಡುವಿನ ದ್ವಂದ್ವ. ವಸಾಹತೀಕರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಅನೇಕ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿತು. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ತನ್ನ ಮತ್ತು ವಸಾಹತೀಕರಣಗೊಂಡ ಸಮಾಜಗಳ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ನಡುವೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಇಬ್ಬದಿಯ ವಿರೋಧಗಳನ್ನು (binary opposites) ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಮೀರಬೇಕಾದವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯೇನೆಂದರೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯು ವಸಾಹತೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಜೀವಿಯನ್ನೂ ಕೂಡ ಒಂದು ದ್ವಂದ್ವದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೇ ವ್ಯವಹರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ವಸಾಹತೀಕರಿಸುವ

ಮತ್ತು ವಸಾಹತೀಕರಣಗೊಂಡವನ ನಡುವಿನ ಕಂದಕ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಅಂದರೆ, ಬೇರೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮದ ನಡುವಿನ ಅಂತರ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಛಿದ್ರವಾದ ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು ವಸಾಹತೀಕರಣಗೊಳಿಸುವವರಿಗೂ ಮತ್ತು ವಸಾಹತೀಕರಣಗೊಂಡವರಿಗೂ ಸಮಾನವಾದ ಅಂಶ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಜಮಾನ/ಪಶ್ಚಿಮವು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಗುಲಾಮನನ್ನು/ಪೂರ್ವವನ್ನು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿದರೆ, ಪೂರ್ವವೂ/ವಸಾಹತೀಕರಣಗೊಂಡವರೂ ತಾನು 'ಬೇರೆಯಾದದ್ದನ್ನು' ಅತೀವ ವಿರೋಧಾತ್ಮಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಬೇರೆಯಾಗಿಸುವಿಕೆ' ಎಂಬುದು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರವಾದ ಸಂಗತಿ; ಆದರೆ, ಶೋಚನೀಯವಾಗಿ, ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದು ಒಂದು ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಆತ್ಮಾರ್ಥಕವಾದ ಕೃತ್ಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟು (ಅಂದರೆ ತನ್ನ ಕೃತ್ಯದ ಪರಿಣಾಮ ತನಗೇ ತಾಗುವಂತೆ) ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಗುಣಿಸುತ್ತದೆ. (ಈ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದ್ವಂದ್ವವು ಹೇಗೆ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಜೋಸೆಫ್ ಕಾನ್ರಾಡ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ಐರೋಪ್ಯ ಜನಾಂಗಭೇದ ಭಾವನೆಗಳು 'ಹಾರ್ಟ್ ಆಫ್ ಡಾರ್ಕ್‌ನಾಟ್' ಕಾದಂಬರಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿದವು ಎಂದು ಚಿನುವಾ ಅಚೀಬೆಂಯಂತಹ ಒಬ್ಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬರಹಗಾರರೂ ಮಾಡುವ ಆರೋಪದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಅಚೀಬೆ 'ಹಾರ್ಟ್ ಆಫ್ ಡಾರ್ಕ್‌ನಾಟ್' ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ತಾವು ಓದಿಕೊಂಡ ಪ್ರಕಾರ ಆ ಪಠ್ಯ ಆಫಿಕ್‌ವನ್ನು ಮತ್ತು ಆಫಿಕ್‌ನ್ನರನ್ನು ಆದಿಮ, ಬರ್ಬರ, ಅನಾಗರಿಕ, ಅಸಂಸ್ಕೃತ, ಅನೈತಿಕಾಸಿಕ ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಇಡೀ ಪಠ್ಯ ತನ್ನ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸೀಯವಾದದ್ದೆಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಐರೋಪ್ಯ ಮುಖ್ಯಪಾತ್ರನಾದ ಕಟ್ವೆ, ಅಥವಾ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪಾತ್ರನಾದ ಮಾರ್ಲೋ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದಾಗಲಿ, ಆತ್ಮಶೋಧಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದಾಗಲಿ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಗುರುತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲದೆ, ಅಚೀಬೆಯ ಪ್ರಕಾರ, ಕಾನ್ರಾಡ್‌ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಐರೋಪ್ಯ ಜನಾಂಗಭೇದ ಮನೋಭಾವ ಎಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟಿದೆಯೆಂದರೆ ಅದು ಅವನ ಕಾದಂಬರಿಯ ಐರೋಪ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪದರಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಶೋಧನೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅಚೀಬೆಗೆ ವಸಾಹತುಗಾರನಲ್ಲಿ (coloniser)/ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ವಿರುದ್ಧದ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು (counterposition) ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ವಿಪರ್ಯಾಸವಾಗಿ, ಅಚೀಬೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯನ್ನು ಹೇರುವ ಮನಸ್ಸು ರೂಪಿಸುವ ವಿರುದ್ಧಚಲನೆಯ

ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಗೆ (reverse binarie) ಸಮಾನವಾದ ಮಾದರಿಗಳಲ್ಲಿ ತಾವು ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಚೀಬೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ದೋಷನಿವಾರಣೆಯನ್ನು ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಿಂತಕರು/ವಿಮರ್ಶಕ ರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಯಾನ್ ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಒದಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೈಕಲ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತಹ ದ್ವಂದ್ವಯುಕ್ತ ವೈರುಧ್ಯದಿಂದ ಕಳವಳಗೊಂಡವರು ಇಂತಹ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾರೆ. ಯಾನ್ ಮೊಹಮ್ಮದ್ ತಮ್ಮ ಕೃತಿ 'ಮ್ಯಾನಿಕಿ ಪಂಥದ ಸಾಂಕೇತಿಕ ನಿರೂಪಣೆಯ ರಾಜಕೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ' ('The Political Economy of Manichean Allegory') ಯಲ್ಲಿ 'ಹಾರ್ಟ್ ಆಫ್ ಡಾರ್ಕ್‌ನಾಟ್' ಕಾದಂಬರಿಯು ಸಮೀಪ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬಂಧನಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಗಾಢವಾದ ಸಾಂಕೇತಿಕ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಒಂದು ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಪಠ್ಯ ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. [ಮ್ಯಾನಿಕಿ ಪಂಥ - ಸೈತಾನನೂ ದೇವರಂತೆಯೇ ನಿತ್ಯನಾದವನು ಹಾಗೂ ದೇವರ ನಿತ್ಯವೈರಿ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕ್ರಿ.ಶ. 3-5ನೇ ಶತಮಾನದ ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಂಥ]. ಕಾನ್ರಾಡ್ ತಮ್ಮ ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿ ಯೂರೋಪಿನ ಜನಾಂಗಭೇದ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ದಾಟಿಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು 'ಹಾರ್ಟ್ ಆಫ್ ಡಾರ್ಕ್‌ನಾಟ್' ಕಾದಂಬರಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೃಷ್ಟಿಯ ಓದಿನಿಂದ ಯಾನ್ ಮೊಹಮ್ಮದ್ ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ನಿಜವಾಗಲೂ ಕತ್ತಲೆಯ ಹೃದಯವಾಗಿದ್ದ ಯೂರೋಪಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಒಳನೋಟಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಾನ್ರಾಡ್ ಜನಾಂಗಭೇದವನ್ನು ಮೀರುತ್ತಾರೆಂದು ಯಾನ್ ಮೊಹಮ್ಮದ್ ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ 'ಯುಗಳ ಬಂಧನ'ವನ್ನು ('double bind' of colonialism) ಮೀರಬೇಕಾದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಠ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಿರೂಪಣೆಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಓದನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇತಿಹಾಸದ ದಮನಕಾರಿ ಹಾಗೂ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ಶಕ್ತಿಗಳು ಬದುಕಿನ ಸಾವಯವ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚುಗಟ್ಟಿಸಿವೆ. ಅಂತಹ ವಿನ್ಯಾಸಗಳ ಮೇಲೆ ಈಗಾಗಲೇ ಎಸಗಿರುವ ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನು ಇನ್ನೂ ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಎಲ್ಲ ವಿರೋಧಾತ್ಮಕವಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದ ತಾತ್ವಿಕ ವರ್ಗೀಕರಣಗಳನ್ನು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ತಮ್ಮ ತಾಂತ್ರಿಕ ನೈಪುಣ್ಯ ಮತ್ತು ತಾತ್ವಿಕ/ದಾರ್ಶನಿಕ ಪ್ರೌಢಿಯಿಂದ ಕರಗಿಸುವಂತಹ ಬರಹಗಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ - ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯಗಳ ಅನೇಕ ಮುಖಾಮುಖಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯಪೂರ್ಣ ಭೇಟಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುವಂತಹ - ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಗಿತವಾದ ಮತ್ತು ಗಡುಸಾದ

ವಿರೋಧಾತ್ಮಕ ನಿಲುವುಗಳಿಲ್ಲ. 'ಮುಹೂರ್ತ' ಎಂಬ ಕತೆ ಮತ್ತು (ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಸೇರದ) 'ರೂತ್ ಮತ್ತು ರಸೂಲ್', 'ಕ್ಲಿಪ್ ಜಾಯಿಂಟ್', 'ಸೂರ್ಯನ ಕುದುರೆ', 'ಅಕ್ಕಯ್ಯ' ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಪೂರ್ವ ಹಾಗೂ ಪಶ್ಚಿಮ', 'ನಾಗರಿಕ ಹಾಗೂ ಅನಾಗರಿಕ', 'ಆದಿಮ ಹಾಗೂ ವಿಕಸಿತ'ಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಎಲ್ಲ ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿಸುವಂತಹ ವೈರುಧ್ಯದ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ತೋಡದುಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಮನುಷ್ಯರು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮೀರುವಿಕೆಯು - ನಾಗರಿಕತೆಯ ತಾಕಲಾಟಗಳ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ಕುಗ್ಗಲು ನಿರಾಕರಿಸುವ - ಒಬ್ಬ ಬರಹಗಾರನ ವಿಶಾಲ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಸೂಚಿಸುವ ಗೌರವವಾಗಿದೆ. ಈ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಒಬ್ಬ ನವ್ಯ ಬರಹಗಾರರಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ 'ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ'ದ ('authenticity') ಬಗೆಗಿನ ಮುನ್ನೋಲವನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಬದುಕಿನ ಪ್ರಮುಖ ಅನುಭವೀಯ ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನವ್ಯ ಕಾಲದ ಲೇಖಕರು ಒಂದು 'ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ತನ್ನತನ'ದ ('authentic self') ಹುಡುಕಾಟವನ್ನು - ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ - ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಕಲ್ಪನೆಯ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಮಹತ್ವದ ಸೃಜನಶೀಲ ತತ್ವವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಅನೇಕ ವಿಮರ್ಶಕರು ವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರಂತಹ ಸಮರ್ಥ ಬರಹಗಾರರು ಒಂದು 'ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ತನ್ನತನ' ಎಂಬುದು ಒಂದು ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವ ಮಾತು, ಹಾಗೂ ಅದು ಆ ಕ್ಷಣದ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಸತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಅತಿ ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಭವಿಷ್ಯವು - ಅದರಲ್ಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ - ಕ್ರಮೇಣ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುವ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿಭಾಯಿಸಬಲ್ಲಂತಹ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದ, ಬದಲಾಗದ ಶಾಶ್ವತವಾದ ತನ್ನತನ ಎಂಬುದು ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇತಿಹಾಸದ ಏರಿಳಿತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ಮಹಾ ಲೇಖಕ ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ತನ್ನತನದ ಸ್ವಭಾವದ ಅನಿತ್ಯತೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ/ನೆ. ಬದುಕಿನ ಕ್ಷಣಿಕ ಘಳಿಗೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಮನುಷ್ಯನ ತನ್ನತನವು ತನ್ನನ್ನು ಅವಿರತವಾಗಿ ಪುನಾರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬೇಕು/ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬೇಕು. ಒಂದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದ/ಶಾಶ್ವತವಾದ ಪ್ರಮಾಣಪೂರಿತವಾದ (authentic) ತನ್ನತನ ಎಂಬುದು ಪರಸ್ಪರ ವೈರುಧ್ಯದ ಹೇಳಿಕೆ. ಬದಲಾಗುವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಈ ಮಾತು ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಬಗೆಯ ಜನರಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಹೊಂದುತ್ತದೆ: ಒಂದು, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಂದಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವಂತಹ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಜನರಿಗೆ ಮತ್ತು ಎರಡು, ಅನುಭವಗಳು ಹಾಗೂ ಮನೋಭಾವನೆಗಳನ್ನು

ಸಮಾನೀಕರಿಸುವ ಸಜಾತೀಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಆಧುನಿಕ/ರಾಷ್ಟ್ರಮೋಹವಿಲ್ಲದ (cosmopolitan)/ಮಹಾನಗರಗಳ/ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಜನ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಇದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ 'ಒಂದು ದಶಕದ ಕತೆ', 'ಪಚ್ಚಿ ರೆಸಾರ್ಟ್', 'ಸಂಯೋಗ' ಮತ್ತು 'ಎತ್ತಣೆಂದೆತ್ತ' ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮನುಷ್ಯರ ಅಂತರಂಗದ ಪ್ರಪಂಚಗಳು - ಗಂಡಸರು ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸರಿಬ್ಬರ ಒಳ ಪ್ರಪಂಚಗಳು - ಯಾವುದೇ ನಿಗದಿತ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ಮತ್ತು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯಂತಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನವ್ಯ ಲೇಖಕರಿಗೆ ನಿರಂತರವಾದ ವಿಕಸನ ಹಾಗೂ ಮೀರುವಿಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಒಂದು ಹಂತದ ನಂತರ ಅವರು 'ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ'ದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಂತಹ ವಿಶಾಲವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಸೃಜನಶೀಲ ಕೃತಿಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಹೆಂಗಸರು ಮತ್ತು ಗಂಡಸರು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಿರುಗಾಳಿಯಂತಹ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕು. ಆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಗಂಡನಾಗಿ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವಿಮುಕ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಅವರು ಭೇಟಿಯಾಗುವ ಹೊರಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಗುರುತಿಸಬೇಕು. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು ಮತ್ತು ಗಂಡಸರ ನಡುವಿನ ಯಾತನಾಮಯವಾದ ಮತ್ತು ತಲ್ಲಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಬಂಧವು ಕೇಂದ್ರೀಯ ಕಾಳಜಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿರುವ 'ಅಪೂರ್ವ' ಮತ್ತು 'ನವಿಲುಗಳು' ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ (ಬೇರೆಲ್ಲ ಕತೆಗಳೂ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿವೆ). ತಮ್ಮ ತಡಬಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ನುಚ್ಚುನೂರಾಗುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಗಂಡಸರ ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸರ ಕತೆಗಳು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಮುನ್ನೋಲವುಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲದ ಕಾಣ್ಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಹೆಂಗಸರು ಮತ್ತು ಗಂಡಸರು ಒಳಗಾಗುವ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧ ಸಂಬಂಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತತ್ವಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಹೊಂದಿರುವುದು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಅಂಶಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುವಾಗ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಲಿಂಗ ಸಿದ್ಧಮಾದರಿಗಳನ್ನಾಗಲಿ (gender stereotype), ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿತವಾದ (politically correct) ನಿಲುವುಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಆಶ್ರಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಗಂಡಸರು ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸರು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸುವ ಬಹಳ ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಮತ್ತು ಬಗೆಹರಿಸಲಾಗದ ತಾಕಲಾಟಗಳನ್ನು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಪಠ್ಯಗಳು ನವ್ರೂದ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಒಬ್ಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಮತ್ತು ವಿಚಕ್ಷಣನಾದ ಓದುಗನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸೃಜನಶೀಲ

ಕೃತಿಗಳು ಎದುರಿಸುವ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಅಸಭ್ಯ ಸ್ತ್ರೀವಾದ ಮತ್ತು ಕ್ಷುದ್ರವಾದ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಮೀಮಾಂಸೆಗಳು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

5

ಈ ಸಂಕಲನದ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಬರೆದಿರುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕತೆಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ 'ಬೇಟೆ ಬಳೆ ಮತ್ತು ಓತಿಕೇತ'ದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕತೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಲಾಗಿರದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪಡುವ ಅಪಾರವಾದ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. 'ಬೇಟೆ ಬಳೆ ಮತ್ತು ಓತಿಕೇತ' ಮೂರು ಬಗೆಯ ವಿಭಿನ್ನ - ಆದರೆ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಒಗ್ಗೂಡಿರುವ - ಕಾಲ್ಪನಿಕ/ಅಸ್ತಿತ್ವೀಯ ಆವರಣಗಳನ್ನು ಮುನ್ನೆಲೆಗೆ ತರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಡುತ್ತದೆ. 'ಬೇಟೆ'ಯು ಒಬ್ಬ ಬೇಡ ತನ್ನ ಶಿಕಾರಿಗೆ ಒಂದು ಹರಿತವಾದ ಈಟಿಯಿಂದ ಗುರಿಯಿಟ್ಟಿರುವ ಮೊನಚಾದ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಚಿತ್ರಕಾರ ಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದೇ ಕ್ಷಣಕ್ಕೇ ಆಗಲಿ ಎಡವಿದರೆ ಬೇಟೆಗಾರ ತನ್ನ ಶಿಕಾರಿಯನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ, ಜಿಂಕೆ ತನ್ನ ಪಾಣವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಭರ್ಜಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗಮನವನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದೆ. ಇದೇ ಎಲ್ಲ ಸೃಜನಶೀಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿರುವ ಮಹತ್ತರವಾದ ನಿಗೂಢ ಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲವೇ, ಉಗಮಸ್ಥಾನವೇ? - ಎಂದು ಕತೆಯ ಮುಖ್ಯಪಾತ್ರನಾದ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ವಿಸ್ಮಯಪಡುತ್ತಾನೆ. ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಜ್ಞಾನದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ತನಗಿರುವ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳ ಮತ್ತು ವಸ್ತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದರಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಬೇಟೆಗಾರ ಮತ್ತು ಜಿಂಕೆ ರೂಪಕಗಳಾಗಿ ಚಿತ್ರಗಾರನಿಗೆ ತನ್ನ ಕಲಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆಯೇ ಎಂದು ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸೋಮನಾಥ ಎಂಬ ಚಿತ್ರಕಲೆಗಾರನಾದ ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನೊಡನೆ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಕಾಡನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಬೇಟೆಗಾರ ಮತ್ತು ಅವನ ಈಟಿಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಹಾಗೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಜೀವಿಯಾದ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಜೀವಂತವಾದ ಓತಿಕೇತವನ್ನು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಆ ಓತಿಕೇತ ಒಂದು ಪಳೆಯುಳಿಕೆಯಾಗಿ ಭಾಸವಾಗಿತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಆಗಾಗ ಜೀವಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ, ಅದೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ. ಚೈತನ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪತೆಗೆ ಸಂಯೋಗವು ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ತಾನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಲಾರದ ಸೃಜನಶೀಲ ಶಕ್ತಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ನಿಗೂಢತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಜ್ಞಾನಮೀಮಾಂಸೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ಅವನು ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಆಳವಾದ ನಿಗೂಢಗಳ ಕಿರುನೋಟವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರ. ಕತೆ ಪಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಡುವ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಗತಿಯಾದ ಬಳೆಯು, ಒಂದು ಒಡೆದ ಗಾಜಿನ

ಚೂರು, ಒಬ್ಬಳು ಮಹಿಳೆ ಒಂದು ಗಂಡಿನ ಜೊತೆ ತನ್ನ ಶಾರೀರಿಕ ಸಮಾಗಮದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿರಬಹುದಾದ ಒಂದು ತೀವ್ರ ಅನುಭವದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಬಳೆಯು ಮನುಷ್ಯನ ಮಹತ್ತರವಾದ ಸೃಜನಶೀಲ ಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಶೃಂಗಾರವನ್ನು ಮೂರ್ತೀಕರಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಕತೆ ಸೃಜನಶೀಲ ತನ್ನತನದ (creative self) ನಿಗೂಢ ಮೂಲಗಳ ಅದ್ಭುತವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಯಾವ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕಥನವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ತಾರ್ಕಿಕ ವಿನ್ಯಾಸವಾಗಲಿ ಎಂದಿಗೂ ಗ್ರಹಿಸಲಾರದು. ಯಾವುದೇ ವೈಭವೀಕರಣವಿಲ್ಲದೆ ಅಥವಾ ಅತಿಯಾದ ಅಲಂಕಾರವಿಲ್ಲದೆ 'ಬೇಟೆ ಬಳೆ ಮತ್ತು ಓತಿಕೇತ' ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ನಿಗೂಢವಾದ ಮತ್ತು ಅರಿಯಲಾಗದ ಸ್ವಭಾವದೊಂದಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಆಧುನಿಕ ಲೇಖಕನ ಸಂಘರ್ಷವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕತೆಯು ಸೃಜನಶೀಲ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಆಯ್ದು ಕೆಲವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ದಕ್ಕುವಂತಹ ಅಧಿಕೃತರಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟು ಗುಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಎಲ್ಲ ಅನುಭವಾತ್ಮಕ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಕಳಚಿಹಾಕಲು ಹೊರಟಿರುವ ಆಧುನಿಕ ತಾತ್ವಿಕ ಕಥನಗಳ ವಿಮಶಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಾಗಿದೆ ಈ ಕತೆ. ಕಲೆ, ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರ ಅಡಗಿರುವ ಪವಿತ್ರ ವಲಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ (ಓತಿಕೇತದಂತಹ) ಪಾಕೃತಿಕ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್ ಜಗತ್ತು ಸರಕುಗಳನ್ನಾಗಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು-ಮಾರಬಹುದಾದ ವಾಣಿಜ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ 'ಪವಿತ್ರ'ವಾದದ್ದು ಮತ್ತು 'ಖಾಸಗಿ'ಯಾದದ್ದು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪಡೆಯಲು ಈ ಕತೆ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೂರ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ (reification) ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ 'ಪವಿತ್ರವಾದ ತನ್ನತನ'ವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ವಿಶ್ವದ ಎಲ್ಲ ಅಸಾಧಾರಣ ಸೃಜನಶೀಲ ಬರಹಗಾರರ ಮಹತ್ತರವಾದ ಕಾಳಜಿಯಾಗಿದೆ - ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜಾಗತಿಕ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಯ ವೈಪರೀತ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಡ್ಡಲಾಗಿರದ ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ 'ಆದಿಕಾಲದ' ಆವರಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಕಾಳಜಿಯಿದೆ.

'ಬೇಟೆ ಬಳೆ ಮತ್ತು ಓತಿಕೇತ' ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಎರಡು ಪ್ರಧಾನ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿರುವ ಜಾಗತೀಕರಣ ಮತ್ತು ಖಾಸಗೀಕರಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಅತಿಶಯವಾದ ಸಂಘರ್ಷಗಳಾಗಿವೆ. ಮನುಷ್ಯರ ಬದುಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವರು ಸೇರಿದ ಸಮುದಾಯಗಳ ಬದುಕುಗಳಲ್ಲಿ - ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪವಿತ್ರವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿಯಾದದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಒಂದು ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ನಾಗರಿಕತೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದರ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಬದುಕುವವರ ಜೀವನಗಳಲ್ಲಿ - ಕಾರ್ಯವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿನಾಶಕಾರಿ ಶಕ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಎಚ್ಚರ ಹೊಂದಿರುವ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ಕಲೆಗಾರನ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯೊಬ್ಬರು.

ಈ ಸಂಕಲನ ಪವಿತ್ರವಾದ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲರ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ಆಳವಾದ ಅಂತರಂಗದ ವಲಯಗಳಿಗೆ ಓದುಗರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತದೆ. ಇತಿಹಾಸದ ದಮನಕಾರಿ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ, ನಾಶವಾಗುವುದು ಹಾಗಿರಲಿ, ಮೌನಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಅಜೇಯ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬದುಕನ್ನು ಅದರ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮರ್ಥಿಸುವ ಈ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಗುಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ/ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಸಂದರ್ಭದ ಭವಿಷ್ಯ ಅದರ ಕಲೆಗಾರರ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಯಾನ್ ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಿಧನರಾದ
ನೀನಾಸಮ್ ತಂಡದ ಸದಸ್ಯ
ಶ್ರೀ ಸಂಪೆಕೈ ತಿಮ್ಮಪ್ಪ
ಸಾಹಿತಿಗಳಾದ
ಶ್ರೀ ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲ
ಮತ್ತು
ಗೇಬ್ರಿಯೆಲ್ ಗಾರ್ಸಿಯಾ ಮಾರ್ಕ್ಸ್
ರಂಗನಟ
ಶ್ರೀ ಸಿ.ಆರ್. ಸಿಂಹ
ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದ
ಶ್ರೀ ಕುಂಜಾಲು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ನಾಯಕ
ಚಿತ್ರನಿರ್ದೇಶಕ
ಶ್ರೀ ಕೆ.ಎಂ. ಶಂಕರಪ್ಪ
ಮತ್ತು ಜಾನಪದ ತಜ್ಞ
ಶ್ರೀ ಬಸವರಾಜ ಮಲಶೆಟ್ಟಿ
ಇವರಿಗೆ
ನೀನಾಸಮ್‌ನ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ

'ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆ'ಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯದರ್ಶನ

ಎಚ್.ಆರ್. ಅಮರನಾಥ

ಪೀಠಿಕೆ: ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂತಕವಿ ಕನಕದಾಸ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ, ಬೆಂಗಳೂರು ಇವರ ವತಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ದಿನಾಂಕ 22-1-2014ರಂದು 'ಮತ್ತು ಬಂದಿದೆ ಕೇರಿಗೆ' ಎಂಬ ಉಪನ್ಯಾಸ-ಗಾಯನ-ಸಂವಾದಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಯೋಜನೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿತ್ತು. ಕನಕದಾಸರ 'ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆ'ಯಲ್ಲಿ ಭತ್ತ-ರಾಗಿಗಳ ನಡುವೆ 'ನಾ ಹೆಚ್ಚು, ತಾ ಹೆಚ್ಚು' ಎಂಬ ಜಗಳ ನಡೆದು ಕಡೆಗೆ ರಾಮ 'ರಾಗಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ' ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನ ನೀಡುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ವಿಷಯ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮಗುಸಹಜ ಕುತೂಹಲ ಮೂಡಿಸಿತು. ಈ ಕುರಿತು ವಿವರ ಸಂಗ್ರಹಿಸತೊಡಗಿದೆ. ಮುಂದುವರೆದಂತೆ ಎಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಸುಳಿ ನನ್ನನ್ನು ಸೆಳೆದು ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಅರಿವಾಗತೊಡಗಿತು. ಭಲ ಬಿಡದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಂತೆ ಮೂವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವರ್ಷಗಳ ನನ್ನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಧ್ಯಯನ-ಅಧ್ಯಾಪನ ಅನುಭವದ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಉಜ್ಜಿ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಬೆನ್ನಿಗೆ ಆಕ್ಸಿಜನ್ ಸಿಲಿಂಡರ್ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಧುಮುಕಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಏರುಸ್ವರದ ಸದ್ದುಗದ್ದಲದ ಗಲಾಟೆಗೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಬೇಕೆಂದೇ ಕಿವುಡಾಗಿ, ಹಿತಮಿತಭಾಷಿಗಳ ಮತ್ತು ಮೌನಿಗಳ ಆಳದ ದನಿ ಆಲಿಸತೊಡಗಿದೆ. ಇದುವರೆಗೆ ನಡೆದಿರುವ ಚರ್ಚೆಗೆ ನಿರ್ಣಾಯಕವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕಿಂಚಿತ್ ಮೌಲಿಕ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಬಹುದೆಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸಿದ್ದರೆ ಫಲಶ್ರುತಿ ಈ ಲೇಖನ.

ಅನುಸಂಧಾನದ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ-ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವಾಗ ನನಗೆಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಅನಿಸಿದೆ, ನಾವು ಜೀರ್ಣಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ, ಜ್ಞಾನದ ಹಸಿವು ನೀಗಿಸುವ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಕೊಡುವ ಬದಲು ಶಬ್ದಾಡಂಬರದ ತೌಡು ತುರುಕುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು. ಶಬ್ದಗಳ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಲುಪಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಯೂ ಇದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಕೇವಲ 'ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ'ವಲ್ಲ ಎಂಬ ಅರಿವೂ ನನಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹಲವು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟತೆಗಾಗಿ ಸಮೀಕರಿಸಿ ಒಂದು ಕೋಷ್ಟಕವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವಂತೆ ಒಂದು ಕಡೆ ದಮನಿತರಾದವರು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಪ್ರಬಲರಾಗಿ ಯಾವುದೋ ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಣಾಲಿಕೆಗೆ ಜೋತುಬಿದ್ದು ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆಯ ಖಂಡನೆ-ಮಂಡನೆ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಷ್ಟು ದಮನಿತರಾಗಲೀ ಪ್ರಬಲರಾಗಲೀ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲೇ ಹೊರತು ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಲ್ಲ. ಪೂರ್ಣತಃ ದಮನಿತರಾದವರು ಮೂಕ ಆರ್ತನಾದ ಹೊರಡಿಸುತ್ತಾರೆ ಅಷ್ಟೇ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆ Social Construct	ದಮನಿತ ದನಿ Suppressed Voice	ಪ್ರಬಲ ಗುಂಪು Dominant Group	ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಣಾಲಿಕೆ Ideology
ವರ್ಗವ್ಯವಸ್ಥೆ	ಕೂಲಿಕಾರರು ಕಾರ್ಮಿಕರು	ಭೂಮಾಲಿಕರು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಬೂಜರ್ಜ್	ವರ್ಗಸಂಘರ್ಷ
ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾದ	ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳು ಸ್ಥಳೀಯರು	ಯುರೋಪಿಯನರು	ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಿಸ್ತರಣೆ
ಜನಾಂಗವಾದ	ಕರಿಯರು	ಬಿಳಿಯರು	ವರ್ಣಭೇದ
ರಾಷ್ಟ್ರ(ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ)	ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು	ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರು	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದ
ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ	ನೌಕರರು	ಅಧಿಕಾರಿಗಳು	ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿ
ಪಿತೃಪ್ರಧಾನತೆ	ಹೆಂಗಸರು	ಗಂಡಸರು	ಲಿಂಗಧೋರಣೆ
ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ	ಶೂದ್ರರು ಅಸ್ವಶೃರು	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು	ಜಾತುವರ್ಣ್ಯ
ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ	ಅಧೀನಸಂಸ್ಕೃತಿ ಉಪ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶ್ರಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ	ಯಜಮಾನಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ	ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಗ್ರಹಿಕೆ

ಕೃತಿಯ ಪಠ್ಯವನ್ನು ಮುರಿದು ಕಟ್ಟುವ ಘೋಷಣೆಯೊಂದಿಗೆ ನಿರಚನೆ (deconstruction) ಮಾಡಿ, ಸಮಸ್ಯೀಕರಿಸಿ (problematise), ಸಂವಾದ-ಚರ್ಚೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ (dialogue-discourse) ವಿಸ್ತೃತಗೊಳಿಸಿ (ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಳಿಸಿ) ಅರ್ಥವನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸುವ ಅಥವಾ ನಿರ್ಮಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಇಂದಿನ ವಿಮರ್ಶೆಯ, ಸಂಶೋಧನೆಯ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ (research methodology) ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಗಾಗಿ ತುಡಿಯುವುದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ ಮ್ಯಾಥ್ಯೂ ಆರ್ನಲ್ಡ್ (19ನೇ ಶತಮಾನ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್). 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಭೌತವಾದ (cultural materialism, Raymond Williams) ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾದ (cultural imperialism, Edward Said) ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂದಿವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಚಿಂತನೆಗೆ ಆರ್ಥಿಕತೆಯೇ ಅಡಿಪಾಯ ಎಂಬ ಎಡಪಂಥೀಯ ಒಲವಿನ ಲೇಖಕರೂ ಕಲಾಕೃತಿಗೆ ಒಂದು ಹಂತದ ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು (relative autonomy, Louis Althusser) ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಮುದಾಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಉತ್ಪಾದನಾ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯ (popular) ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಜಾನಪದ (folk) ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಜನಜಂಗುಳಿ (mob, multitude) ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜಾನಪದವು ಹಳ್ಳಿಗರ ನಂಬಿಕೆ-ನಡತೆಯೆಂದೂ, ಜನಪ್ರಿಯವು ನಗರದವರ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರವೆಂದೂ, ಜನಜಂಗುಳಿಯು ತತ್ಕಾಲದ ಹಿಂಡು ವರ್ತನೆಯೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ನಾನು 'ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆ'ಯನ್ನು ಒಂದು ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣ ಘಟಕವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಶೋಧಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳನ್ನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಅಮಾನತ್ತಿನಲ್ಲಿಡುತ್ತೇನೆ (ಭತ್ತ, ರಾಗಿಗಳನ್ನು ರಾಮ ಆರು ತಿಂಗಳು ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟ ಹಾಗೆ). ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ನೇಪಥ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಹಲವು ವಿಚಾರಣೆ, ತೀರ್ಪುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಸಾಕ್ಸೆಟಿಸನ (ಕ್ರಿಸ್ಟೋವರ್, ಗ್ರೀಸ್) ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಏಸುವನ್ನು (ಕ್ರಿಸ್ತಶಕಾರಂಭ, ಜೆರುಸಲೇಂ) ಬಂಧಿಸಿ ಶಿಲುಬೆಗೇರಿಸಿದ್ದನ್ನಾಗಲೀ, ಗಾಂಧಿಹಂತಕ ಗೋಡ್ಡೆಯ (20ನೇ ಶತಮಾನ, ಭಾರತ) ಪ್ರಕರಣವನ್ನಾಗಲೀ ನಾನು ವಿವರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದವನಲ್ಲ. ನಾಟಕ ರೂಪದ The Merchant of Venice (ಶೇಕ್ಸ್ಪಿಯರ್, 16ನೇ ಶತಮಾನ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್) ಮತ್ತು The Caucasian Chalk Circle (ಬ್ರೆಖ್ತ್, 20ನೇ ಶತಮಾನ, ಜರ್ಮನ್ ಮೂಲ), ಕಾದಂಬರಿ ರೂಪದ Resurrection (ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್, 19ನೇ ಶತಮಾನ, ರಷ್ಯಾ) ಮತ್ತು A Passage to India (ಇ.ಎಂ. ಫಾರ್ಸ್ಟರ್, 20ನೇ ಶತಮಾನ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್) ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ನ್ಯಾಯನಿರ್ಣಯ

ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿಯವರ 'ಕರ್ವಾಲೋ' (ಅಧ್ಯಾಯ 24) ಮತ್ತು ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ 'ದಿವ್ಯ' (ಭಾಗ 2, ಅಧ್ಯಾಯ 18) ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾದ ವಕೀಲರು ಎದುರಾಳಿಯನ್ನು ಒಂದೇ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಲಗಾಟ ಹೊಡೆಸುವುದನ್ನು ಬೆರಗಾಗಿ ಓದಿದ್ದೇನೆ.

ಪ್ರವೇಶ

ಕಪಿಯು ಕಡಲನ್ನು ಜಿಗಿಯಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ, ತುಂಬಿದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಟ್ಟೆ ಸೆಳೆದಾಗ ವಸ್ತ್ರ ಅಕ್ಷಯವಾಯಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಭತ್ತ-ರಾಗಿಗಳ ನಡುವೆ ಜಗಳ ನಡೆಯಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಘಟಿಸಿವೆ. ಇವು ಕಾವ್ಯಲೋಕದ ಸತ್ಯ ಭತ್ತ-ರಾಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇಡುವ ಚರ್ಚಾ ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ವಿಷಯದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. 'ಗಂಡು ಹೆಚ್ಚೋ, ಹೆಣ್ಣು ಹೆಚ್ಚೋ' ಅಥವಾ 'ಹಳ್ಳಿ ಹೆಚ್ಚೋ, ಪಟ್ಟಣ ಹೆಚ್ಚೋ' ಎಂಬ ವಿಷಯಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಅವರ ವೀರಾವೇಶವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುತ್ತ, ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವ ಕಲೆ ಕಲಿಸುತ್ತ, ಯಾರು ಪ್ರಥಮ ಯಾರು ದ್ವಿತೀಯ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯ ಹೇಳಿ, ಪ್ರಥಮ ಬಂದವರಿಗೆ ಗರ್ವ ಪಡಬೇಡ ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿ, ದ್ವಿತೀಯ ಬಂದವರಿಗೆ ನೀನು ಕಡಿಮೆಯೇನಲ್ಲ ಎಂದು ಸಾಂತ್ವನ ಹೇಳಿ, ಸಹಬಾಲ್ಯಿಗಾಗಿ ಇಬ್ಬರ ಕೈ ಕುಲುಕಿಸಿ, 'ದೊಡ್ಡವರಾದ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ' ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಕಿಯರನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ಮಕ್ಕಳ ಜಗಳ ಬಗೆಹರಿಸಲಾಗದಿದ್ದರೆ ನಾವು ದೊಡ್ಡವರಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿದ್ದು ಏನು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ. 'ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆ' ಇಂತಹದೇ ಒಂದು ಜಗಳ-ತೀರ್ಪು-ಹಾರೈಕೆ ಎಂಬ ನೋಟವೂ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಜಗಳ ಬಗೆಹರಿಸಬಹುದು, ದೊಡ್ಡವರ ಜಗಳ ಬಗೆಹರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ ಎಂಬ ಕಟುಸತ್ಯವೂ ನನ್ನೆದುರು ಇದೆ.

ಕನಕದಾಸರ ಕಾಲ, ದೇಶ, ಕುಲ, ಮತ, ಹುಟ್ಟು, ಬಾಲ್ಯ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನ, ವೃತ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯ, ದೇಶಸಂಚಾರ, ಪ್ರಭಾವಗಳು, ಗುರುಗಳು, ದೀಕ್ಷೆ, ಐತಿಹ್ಯಗಳು, ವ್ಯಾಸಕೂಟ-ದಾಸಕೂಟ ಸಂಬಂಧಗಳು, ಸಮಕಾಲೀನರೊಂದಿಗೆ ಒಡನಾಟ, ಕೃತಿಗಳ ರಚನೆಯ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮ, ಸಮಗ್ರ ಜೀವನ ದರ್ಶನ, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದರ ಪ್ರತಿಫಲನ, ಗೂಢಾರ್ಥಗಳ ಅನಾವರಣ, ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿದೆಯಾದರೂ ಇದಮಿತ್ಥಂ ಎಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ, ಪರಿಶೋಧನೆಗಳ ಬಲ ನನಗಿಲ್ಲ. ಈ ಲೇಖನದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕನಕದಾಸರು ಕ್ರಿ.ಶ. 16ನೇ ಶತಮಾನದ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದ ಭಕ್ತಕವಿ. ಕೀರ್ತನೆ, ಪದಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಥನ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವುದು ಇವರ ವಿಶೇಷತೆ.

ಕನಕದಾಸರ ಕಲ್ಪಿತ ಭಾವಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾನಸಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತ 'ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆ'ಯ ಕುರಿತು ಬಂದ ಬರಹಗಳಿಂದ ಆಯ್ದು ನುಡಿಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆಯ್ಕೆ ನನ್ನದಾದರೂ ಹೂಗಳ ಬಣ್ಣ, ವಾಸನೆಗಳಿಗೆ ನಾನು ಕಾರಣನಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಉಪವನದವು, ಕೆಲವು ತಪೋವನದವು, ಕೆಲವು ಹೊಲದ ಅಂಚಿನವು, ಕೆಲವು ಕಾಡಿನವು (ಕೇವಲ ಕಾಗದದ ಅಥವಾ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಹೂವುಗಳೂ ಬೆರೆತಿರಬಹುದು). ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಡುವ ಮತ್ತು ಬಾಡದ ಹೂಗಳು ಯಾವುವೆಂಬುದನ್ನು ಕಾಲವೇ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ.

ದೇವನು ಬಡವರ ಕೈವಾರಿ, ಭಕ್ತರ ಪಕ್ಷಪಾತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ರೀತಿಯಿದೆ (ಡಾ. ರಂ.ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿ, 1953). ಮಹಾಭಾರತ, ರಾಮಾಯಣಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಗಾಂಭೀರ್ಯವೇನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ; ಕೇವಲ ಗಾಂಭೀರ್ಯದ ಸೋಗು ಬಂದಿದೆ. ಈ ಕಥಾನಿರ್ಮಿತಿ ವಸ್ತುವಿನ ಹಾಗೂ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಸಮತೂಕ ವಿಲ್ಲದೆ ತತ್ತರಿಸುತ್ತಿದೆ (ಡಾ. ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ, 1965). ಇದು ಅವರ ಮೊದಲ ಕೃತಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಅಣಕು ಮಹಾಕಾವ್ಯವೆಂದು ಕರೆಯಲರ್ಹವಾಗಿದೆ (ಪ್ರೊ. ದೇಜಗೌ, ?). ಇದು ಕನಕದಾಸರ ಪೂರ್ಣಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ (ಡಾ. ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ, ?). ಇದರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವುದು ರಾಮ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಾರುವ ಭಕ್ತಿಭಾವನೆ. ಇದು ಅದರ ಮೂಲದ್ರವ್ಯ (ಡಾ. ಸಾ.ಶಿ. ಮರುಳಯ್ಯ, 1991).

ಇದು ವರ್ಗಸಂಘರ್ಷದ ರೂಪಕಕಾವ್ಯ (ಜ್ಯೋತಿ ಹೊಸೂರ, 1983). ಇದರಲ್ಲಿರುವುದು ಕಡುಜಡ ವೈದಿಕಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಈ ನೆಲದ ಸ್ವಾಯತ್ತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷ (ಎಸ್. ನಟರಾಜ ಬೂದಾಳು, 1996). ಕನಕದಾಸರ ಜೀವನವೇ ರಾಗಿಯ ಜೊತೆ ಸಮೀಕರಣಗೊಂಡಂತಿದೆ (ಎಲ್. ಹನುಮಂತಯ್ಯ, 1994). ರಾಗಿ ಅರ್ಥಾತ್ ಕೆಳವರ್ಗದವರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಪ್ಪಿಗೆ (social approval) ಯನ್ನು ನೀಡಲೋಸುಗ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಥೆಗೆ ಸುವರ್ಣದ ಚೌಕಟ್ಟು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ (ಡಾ. ಎಂ.ಜಿ. ಈಶ್ವರಪ್ಪ, 1999). ಮೇಲು ಜಾತಿಯವರ ಒಣಜಂಬ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳಿಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರದ ಧ್ವನಿ ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆ (ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ, ?). ಇದು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ದಲಿತ ಬಂಡಾಯ ಕೃತಿ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಅರ್ಹವಾಗಿದೆ (ಸುಧಾಕರ, 2001). ಇದು ಕೇವಲ ದವಸಧಾನ್ಯಗಳ ಜಗಳವಲ್ಲ. ಈ ನಾಡಿನ ಶೂದ್ರ ಮತ್ತು ಸರ್ವೇಯರ ಮಧ್ಯದ ಜಗಳ. ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ (ಭತ್ತ) ಪಾವಿತ್ರನಾಶ, ಕೆಳಜಾತಿಯ (ರಾಗಿ) ಮೌಲ್ಯೀಕರಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಭುತ್ವದ (ಶ್ರೀರಾಮ) ಅಪವರ್ಗೀಕರಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ (ಡಾ. ರಂಗರಾಜ ವನದುರ್ಗ, 2001). ಒಂದೇ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು, ಲೌಕಿಕತೆಯನ್ನು ಸಂಗಮಿಸಿದ್ದು ಕವಿಯ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ (ಕೆ.ಬಿ.

ತಳಗೇರಿ, 2004). ಇದರಲ್ಲಿರುವುದು ಕನಕದಾಸ ಸಾಧಿಸಹೊರಟಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಭತ್ತ-ರಾಗಿಯ ಸಂಘರ್ಷ (ಡಾ. ಜಿ. ಪ್ರಶಾಂತ ನಾಯಕ, 2005). ಇಲ್ಲಿ ಭತ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ಸೂಚಕವಾದರೆ ರಾಗಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯತನಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ (ಸುಮಾ ಉಡುಪಿ, 2009). ಕನಕದಾಸರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗುವ ಪೂರ್ವಸ್ಥಿತಿ-ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತ್ರೆ. ಇದು ಕನಕರ ಭಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಪ್ಪಬುದ್ಧಾವಸ್ಥೆ (ವೀಣಾ ಬನ್ನಂಜೆ, 2009). ಧ್ವನ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇದು ಮಡಿ ಮತ್ತು ಮೈಲಿಗೆಯ ಕುರಿತಾದ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ (ಡಾ. ಪೂವಪ್ಪ ಕಣಿಯೂರು, 2009). ರಾಗಿ ಶೂದ್ರ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ, ಭತ್ತ ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಕನಕದಾಸರ ಆತ್ಮಕಥನವೇ ಅನ್ಯೋಕ್ತಿ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾವರಣಗೊಂಡಿದೆ (ಡಾ. ಕುಮಾರ ಚಲ್ಯ, 2009). ರಾಮನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಸಂಧಾನವೇರ್ಪಡಿಸಿ ರಾಜಿ ಮಾಡಿಸಿರುವುದು ಕನಕದಾಸರ ಸಮನ್ವಯ ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ (ಡಾ. ಕೆ.ಆರ್. ದುರ್ಗದಾಸ, 2009). ಶಿಕ್ಷೆಯ ನಂತರ ಪರಿವರ್ತನೆ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಆಗಿದೆ (ಡಾ. ಬಸವರಾಜ ಕಲ್ಲುಡಿ, 2009). ದೈವೀಪ್ರಭುತ್ವ ಗಟ್ಟಿಕಾಳಿಗೇ ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡುತ್ತದೆ (ಡಾ. ಪ್ರೀತಿಶೀಮಂಧರ್ ಕುಮಾರ್, 2009).

ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಲಾದ ಈ ಚಿಂತನೆಗಳು ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸಮಗ್ರ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಯಾವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಯಾರು ಮೊದಲು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದರು ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದುಮಂದಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ಯಾವುದೇ ಹೇಳಿಕೆಯ ಸಮರ್ಥನೆಗಾಗಲೀ, ಖಂಡನೆಗಾಗಲೀ ನಾನು ತೊಡಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇರೆಯದೇ ಆದ ಕೋನದಿಂದ ನೋಡಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಕಾವ್ಯಬಂಧದ ನಕಾಶೆ

ಭತ್ತ-ರಾಗಿಯರ ಜಗಳ ಆಡಿಸಿ ತೀರ್ಪು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ರಾಮಾಯಣ ಏಕೆ ಬೇಕಿತ್ತು? ವರ್ಣರಂಜಿತ ಜಗಳಕ್ಕೂ ಏಕತಾನದ ಕಥನಕ್ಕೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ? ಮುನ್ನೆಲೆ-ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತಾಳ-ಮೇಳದ ಹೊಂದಿಕೆ ಸೂತ್ರ ಇದೆಯೇ? ನವೀನ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಪುರಾತನ ಚೌಕಟ್ಟು ಕೇವಲ ತಾಂತ್ರಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ? ಒತ್ತಡದ ನಡುವೆಯೂ ಆಶಯ ಸಾಧಿಸುವ ಕವಿಯ ಕೌಶಲವೇ? ರಾವಣವಧೆಯವರೆಗೆ ರಾಮಕತೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ನಂತರದ ಪಯಣ, ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಗಳನ್ನು ಕವಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿರುವುದು ಏಕೆ? ಮುಂತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಇತರರಂತೆ ನನಗೂ ಕಾಡಿವೆ. ಉತ್ತರ ಹುಡುಕಲು ಕಥಾಭಾಗಗಳಿಗೆ ಪದ್ಯಗಳ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟು 158 ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿರುವ 'ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆ'ಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ರೇಖಿಸಬಹುದು:

	ಕವಿಯ ನಾಂದಿ	1-3
	ಧರ್ಮಜ-ಶಾಂಡಿಲ್ಯರ ಪೀಠಿಕೆ	4-8
ಕಥನ:	ರಾಮಾಯಣ ಸಂಗ್ರಹ	9-29
	(ಮುಚುಕುಂದನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತ ಸವಿದವರೆಗೆ)	
ದೃಶ್ಯ 1	(28 ಪದ್ಯ) ಹನುಮನಿಗೆ ರುಚಿ ಕೇಳಿದಲ್ಲಿಂದ	30-31/2
	ಭತ್ತದ ಮಾತು	31/2-43
	ರಾಗಿಯ ಮಾತು	44-52
	ರಾಮ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟವರೆಗೆ	53-57
ಕಥನ:	ರಾಮಾಯಣ (ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ)	58-122
ದೃಶ್ಯ 2	(29 ಪದ್ಯ) ಭತ್ತ-ರಾಗಿಯರನ್ನು ಕರೆತರಿಸಿದ್ದು	123-132
	ಪರಶುರಾಮ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರರ ಮಾತು	133
	ನಾರದರ ಮಾತು	134
	ಕಪಿಲರ ಮಾತು	135
	ರಾಮ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದ	136-145
	ಭತ್ತದ ಪರಿತಾಪ	146
	ರಾಮನ ಮಾತು	147-151
ಕಥನ:	ಸುಗ್ರೀವ-ವಿಭೀಷಣರಿಗೆ ಬೀಳ್ಕೊಡುಗೆ	152-154
	ಶಾಂಡಿಲ್ಯನಿಂದ ಉಪಸಂಹಾರ	155-157
	ಕವಿಯ ಮಂಗಳ	158

(ಪದ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ 49ನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದು ರಾಗಿಯೋ ಭತ್ತವೋ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಪದ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ 150ನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದು ರಾಮನೋ ರಾಗಿಯೋ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ವಿವಾಂಸರು ಭಿನ್ನಮತ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.)

ಕಾವ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಭತ್ತ-ರಾಗಿಯರ ಜಗಳ ಕೇವಲ ಮೂರನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟಿದೆ. ಈ ದೃಶ್ಯಗಳ ದರ್ಶನ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಾಗ ಕಥನದ ಪ್ರಬಂಧ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಆಲಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ದೇವಾಲಯದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಯೋಜನೆ ಹೊಳೆದಾಗ ಮೂರ್ತಿಶಿಲ್ಪಗಳ ಸ್ಥಾನ ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದು ಸುಲಭ ವಾಗುತ್ತದೆ. 'ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತೆ'ಯು ಕೀರ್ತನೆ, ವಚನ, ಭಾವಗೀತೆಗಳಂತೆ ಬಿಡಿಹೂವು ಅಲ್ಲ, ಇಡಿಯಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿದ ಹೂಮಾಲೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಡ ಬೇಕು. ಕಥನ ಕವಿಯ ಧಾರಣ ಶಕ್ತಿ ಭಾವಗೀತೆಕಾರನ ಪ್ರತಿಭೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಮತತ್ರಯಕ್ಕೆ ಗೌರವಾರ್ಪಣೆ

ಕನಕದಾಸರ ಮತ ಯಾವುದೆಂಬ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಇರುವುದು ಸರಿಯಷ್ಟೇ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ರಾಮಾನುಜೀಯ, ಮಾಧ್ವ ಮತ್ತು ಶೈವ ಮತಗಳು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. 'ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತೆ'ಯಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರೂ ಮತಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ರಾಮನ ಎಲ್ಲ ಅನುಜರು (ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಭರತ ಮತ್ತು ಶತ್ರುಘ್ನ) ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ರಾಮನ ಪುನರಾಗಮನ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಸಮ್ಮಿಲನ, ಸಂಭ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬು ಹೃದಯದಿಂದ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಹಿಂದಿನ ಅವತಾರವಾದ ಹನುಮ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಪರಮ ಆಪ್ತ (76), ಸಾಹಸಿಯಾದ ವಜ್ರದೇಹಿ (125) ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಮಹಾವಿವೇಕಿಯೂ ಹೌದು. 'ಭಕ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸವಿ' ಎಂದು ರಾಮ ಕೇಳಿದಾಗ ಹನುಮ 'ಎಲ್ಲವೂ ಸವಿಯೇ, ಧಾನ್ಯಗಳ ಶರೀರವನ್ನು ನೋಡಬೇಕು' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಭಕ್ತ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಸ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತ 'ಪರಮ ಸಾಹಸಿ ವೀರ ಹನುಮಗೆ ಮರದ ಮೇಲಣ ಕಪಿಯು ತಾನಂತರವೆ' (42) ಎಂದು ಎದುರಿಗೇ ಇದ್ದವನನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಾಗ ಭಕ್ತದ ಚಿತಾವಣೆಗೆ ಹನುಮ ಬಲಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ರಾಮ ನಿರ್ಣಯ ಹೇಳಿ ರಾಗಿಗೆ ತನ್ನ ನಾಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾಗ, ರಾಮನ ಪರಮ ನಾಮೋಪಾಸಕನಾದ ಹನುಮ 'ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಏನು?' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಅಷ್ಟೇ. 'ನನ್ನ ನಾಮ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ನೀನು' ಎಂದು ರಾಮ ಸರಳ ಉತ್ತರ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. (142-143). ಭಕ್ತ ಮತ್ತು ರಾಗಿ ತಮ್ಮ ವಾಕ್ಯಮರ ನಡೆಸುವಾಗ ತೀರಾ ಸಹಜವಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ 'ಶಿವ'ನನ್ನು ನೆನೆದು ಉದ್ಗರಿಸುತ್ತಾರೆ. (34, 50). ನಿರ್ಣಯ ಕೊಡುವ ಮೊದಲು ಓಲಗದಲ್ಲಿ ರಾಮ ಹೃದಯಶುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. (129). ಹೀಗೆ ಮೂರು ಮತಗಳನ್ನು ಸಮರಸದಲ್ಲಿ ಸಂಯೋಜಿಸಿದ ಸಾಧನೆ ಕನಕರದು.

ಮುಗಿಸಿದ ಯುದ್ಧಗಳು

ಭಕ್ತ-ರಾಗಿಯರ ಜಗಳ ಕಾವ್ಯಸತ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾದ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಕಾವ್ಯನ್ಯಾಯ ಎಂಬ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿರುವುದು ದೈವಿಕ ನ್ಯಾಯ ಆಶಯದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವೆಂದು, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಆಶಯದ ಗತಿಬಿಂಬವೆಂದು ಪಟ್ಟುಹಿಡಿದು ವಾದಿಸುತ್ತ ಪರಸ್ಪರರಿಗೆ ಬೆನ್ನುಹಾಕಿ ಕೂತವರನ್ನು ಸಂವಾದದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಲು 'ಕಾವ್ಯನ್ಯಾಯ'ವೇ ಸೂಕ್ತ ಸಂಧಿಸ್ಥಾನ ವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾವ್ಯನ್ಯಾಯವೆಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುತ್ತದೆ, ಕೆಟ್ಟವರಿಗೆ

ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಅಥವಾ ದರ್ಶನ. ಇದು ಬಾಲಿಶವೆನಿಸಬಹುದು, ಇಚ್ಛಾಪೂರ್ತಿಯೂ ಇರಬಹುದು, ಜೀವನದ ರಸಪಾಕವಿರಬಹುದು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ 'ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆ'ಯಲ್ಲಿರುವುದು ಒಳಿತು-ಕೆಡುಕುಗಳ ಸಂಘರ್ಷವಲ್ಲ (conflict of good and evil); ಉತ್ತಮ-ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸ್ಥಾನಕ್ಕಾಗಿ (better and best) ನಡೆದ ಸ್ಪರ್ಧೆ.

ಒಳಿತು-ಕೆಡುಕುಗಳ ತಾಕಲಾಟ ಕನಕದಾಸರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ, ಗೊತ್ತಿರುವುದು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ದಶರಥನ ಮರಣದಲ್ಲಿ ಮುಗಿದ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಹಗರಣ, ವಾಲಿ-ಸುಗ್ರೀವರ ಕಾಳಗ, ರಾಮ-ರಾವಣ ಯುದ್ಧ, ಇವೆಲ್ಲ ಮುಗಿದು ಹೋದ ಕಥೆಗಳು. ಇವಕ್ಕೆ ಯಾರು ಕಾರಣ, ಯಾರ ಪಾತ್ರ ಎಷ್ಟು, ಯಾವ ತಪ್ಪಿಗೆ ಹೇಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ, ಯಾವುದು ನ್ಯಾಯ ಯಾವುದು ಅನ್ಯಾಯ, ಮುಂತಾದವನ್ನು ಯಾರೂ ಕೆದಕುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರೂ ಹಿಂದಿನದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿ ಕಹಿಮಾತು ಆಡುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಪ್ರಶ್ನಾತೀತ ನಾಯಕನಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ರಾಮನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೂ, ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ವಿಸ್ತರಣೆಗೂ ಇದು ಒಂದು ವಿವರಣೆ. ಭಕ್ತ-ರಾಗಿಯರ ವಾಗ್ವಾದ ನಿಂತ ಮೇಲೆ ಇಬ್ಬರೂ ಮತ್ತರಿಗಳು, ಚಾಡಿಕೋರರು, ಅತಿನಿಷ್ಠರರು, ಇವರನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವ ಉಪಾಯವೇನೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ರಾಮ ಮುಖ ನೋಡಿದಾಗ ಗೌತಮರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :

ಅರಸುಗಳು ನಾವೆಲ್ಲ ಭೂಮೀ

ಸುರರು ನೆರೆದಿಹ ದಾನವರು ವಾ

ನರರು ನಮಗೀ ನ್ಯಾಯವನು ಪರಿಹರಿಸಲಳವಲ್ಲ. (54)

ಈ ಜಗಳ ಬಿಡಿಸುವುದು ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮೀರಿದ್ದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಯಾಕೆ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಅದು ವಿಶೇಷ. ನಾವೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿದವರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ದಾನವರು, ವಾನರರು ಎಂದರೆ ಯಾರು ಹೆಚ್ಚು ಯಾರು ಕಡಿಮೆ ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ತಂತಮ್ಮ ರೀತಿ ನೀತಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಪಾರಮ್ಯ ಹೇಳಿ ಹೊರಟರೆ ಹಳೇ ಜಗಳ ಕೆದಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ v/s ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಆದರೆ ರಾಮ-ಪರಶುರಾಮರದು, ಕ್ಷತ್ರಿಯ v/s ವಾನರವಾದರೆ ರಾಮ-ವಾಲಿಯರದು, ಕ್ಷತ್ರಿಯ v/s ದಾನವರದಾದರೆ ರಾಮ-ರಾವಣರ ಸರಿ-ತಪ್ಪಿನ ಚರ್ಚೆ ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತೆ'ಯಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಘರ್ಷ ಮುಗಿದು ರಾಮನ ಹೃದಯವಂತಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಪರಶುರಾಮರ ಸ್ವೀಕೃತಿ, ಸುಗ್ರೀವನ ಸಖ್ಯೆ, ವಿಭೀಷಣನ ಮೈತ್ರಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿದೆ. ರಾಮ-ರಾವಣರ ನೆಪದಲ್ಲಿ ನಾವು ತೊಡಗಬಹುದಾದ ಆರ್ಯ-ದ್ರಾವಿಡ, ವೈಷ್ಣವ-ಶೈವ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕದನ ಕಾತುರ ಚರ್ಚೆಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಮೂಗು ತೂರಿಸಲು

ಸಂದು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. 'ವಾದೇ ವಾದೇ ಜಾಯತೇ ತತ್ಪ್ರಬೋಧಃ' ಎಂಬ ಜಾಣ್ಣುಡಿಯದ್ದರೂ ಬಹಳ ಕಡೆ 'ಜಾಯತೇ ಮುಷ್ಟಿಯುಧ್ಧಃ' ಎಂಬುದೇ ಹಲವರ ಅನುಭವ.

ರಾಮಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತಾಟಕಿಯನೊರೆಸಿದ (10), ಅಹಲ್ಯಾಶಾಪವನು ಖಂಡಿಸಿದ (10), ದಾನವ ತರುಣಿಯ (ಶೂರ್ಪನಖಿಯ) ನಾಸಿಕವರಿದ (13), ಸರಸಿಚಾಕ್ರಿಯ (ಸೀತೆಯ)ನಗಲಿದ (13), ಧರಣಿಸುತೆಯನು ಕರೆಸಿದ (16) ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ; ಯಾಕೆ, ಹೇಗೆ ಎಂಬ ವಿವರಗಳಿಲ್ಲ; ಆ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗೆ, ಚರ್ಚೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಲಂಕೆಯಿಂದ ಮರಳುವಾಗ ಮಡದಿಗಲ್ಲವ ತೋರಿಸಿದ (20), ಕೌಸಲೆ ಸುಮಿತ್ರಾದೇವಿ ಕೈಕೆಯ ಚರಣಕಭಿನಮಿಸಿದ (93) ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಸುಗ್ರೀವನ ಸತಿಯ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆಯಾದರೂ ಹೆಸರಿಲ್ಲ (96). ರಾವಣ, ವಿಭೀಷಣರ ಪತ್ನಿಯರ ಉಲ್ಲೇಖವೂ ಇಲ್ಲ. ಜನಕನಂದನೆ ನಮಿಸಿದಾಗ ಅತ್ತೆಯರು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು 'ಬನದೊಳಗೆ ಬಲುನೊಂದಲಾ ಮಾನಿನಿಯೆ ಬಾರೌ ತಾಯೆ ಬಾರಂ'ದನುತ ಕಂಬನಿದೊಡೆದು ಲಾಲಿಸಿದರು ಮಹಾಸತಿಯ (96) ಎಂಬ ವಿವರವಿದೆ. ರಘುವರನು ನಿಜಸತಿ ಸಹಿತ ಸಿಂಹಾಸನದಿ ರಂಜಿಸಿದ (114) ದಾಖಲು ಇದೆ. ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳು ರಾಗಿಗೆ ತಮ್ಮ ಉಡುಗೊರೆ ಕೊಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಶರ್ವಾಣಿ (ಪಾರ್ವತಿ) ತನ್ನ ಮರುಳು ಬಳಗವನ್ನೆಲ್ಲ ಕರೆದು 'ನೀವೀ ಧರಣಿಯಲಿ ಸತಿ ರೂಪ ತಾಳ್ತು ಅಗಣಿತ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹುರುಳುಗಡಿಸಿದೆ ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮರಿಗೆ ಪಕ್ಷಾನ್ನವನ್ನು ನೀಡಿ'ರೆಂದು ಕಳಿಸಿದ (140) ವಿವರವಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧದ ನಿಗದಿತ ಪಾತ್ರದ ಪೂರಕ ವರ್ತನೆಯ ಚಿತ್ರವಿದೆ; ವಿಷಮತೆಯ ಚರ್ಚೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.

ಗ್ರಹಿಕೆಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ

'ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆ'ಯಲ್ಲಿರುವುದು ಯಾವುದೇ ಯುದ್ಧವಲ್ಲ, ಭತ್ತ-ರಾಗಿಯರ ನಡುವಿನ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳ ಗ್ರಹಿಕೆ ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ. (ನಮ್ಮ ಚಪಲಕ್ಕಾಗಿ ಇದನ್ನು ವಾಕ್ಯಮರ ಎನ್ನಬಹುದು).

1. ಇಬ್ಬರೂ ತಂತಮ್ಮ ವಾದ ತಾವೇ ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ, ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯವಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಅಲ್ಲ.
2. ಇಬ್ಬರೂ ತಂತಮ್ಮ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕೊನೆವರೆಗೂ ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಯಾರಿಗೂ ಮೂರನೆಯವರು ಸಹಾಯ, ಸಹಕಾರ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ.
3. ಇಬ್ಬರ ವಾದದಲ್ಲೂ ವಿಷಯಾಧಾರಿತ ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಮಂಡನೆ, ಖಂಡನೆಗಳಿಲ್ಲ. ಇದು ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ನಡೆದ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಟ್ಟು ರಾಶಿ ಜಗಳದ ಸ್ವರೂಪ ಹೊಂದಿದೆ.

4. ಇಬ್ಬರ ವಾದದಲ್ಲೂ ಅತಿಯಾದ ಸ್ವಪ್ರಶಂಸೆ ಮತ್ತು ಪರನಿಂದೆಯ ಅಂಶಗಳಿವೆ.
5. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ವಾದದ ಫಲ ಸೆರೆಮನೆವಾಸವೇ ಆಗಿದೆ.
6. ನಿರ್ಣಯವಾಗುವುದು ವಾದಿ-ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೇಳಿಕೆಯ ವಿಚಾರಣೆ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಸಮರ್ಥನೆ, ಖಂಡನೆ, ಮುಂತಾದ ತರ್ಕಾಧಾರಿತ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯಿಂದಲ್ಲ. ಕಾಲದ ಪಾಕ, ತಜ್ಞರ ಅಭಿಮತ ಮತ್ತು ರಾಮನ ಹೃದಯಶುದ್ಧಿಯ ನಿಲುವುಗಳಿಂದ.
7. ರಾಗಿಯ ಪ್ರತಿರೋಧವಿರುವುದು ಭತ್ತದ ವಿರುದ್ಧವೇ ಹೊರತು ಋಷಿಗಳ ಅಥವಾ ರಾಮನ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲ.
8. ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ರಾಗಿಗೆ ರಾಮನು ತನ್ನ ಹೆಸರು ನೀಡುವುದು, ದೇವತೆಗಳು ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ನೀಡಿದ ಮನ್ನಣೆಯಾಗಿದೆ. ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಪು ಕನಿಕರದ ಭಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲ.
9. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಗಿಯ ವಿಜಯೋತ್ಸಾಹದ ಅಟ್ಟಹಾಸವಿಲ್ಲ, ಭತ್ತದ ಪರಾಜಯಕ್ಕೆ ಸಾಂತ್ವನವಿದೆ. ರಾಗಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಸನ್ನತೆ, ಭತ್ತಕ್ಕೆ ಕೊಂಚ ಖಿನ್ನತೆ ಇದೆ. ಇರುವುದು ಸಹಜ, ಅಷ್ಟೇ. ಅಷ್ಟೇ ಸರಿ. ರಾಗಿಯ ಸಮಗ್ರ ವೈಭವೀಕರಣಕ್ಕಾಗಲೀ, ಭತ್ತದ ಸಂಪೂರ್ಣ ತುಚ್ಛೀಕರಣಕ್ಕಾಗಲೀ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ಸಹಬಾಳ್ವೆಯ ಸಂದೇಶವಿದೆ.

ನ್ಯಾಯನಿರ್ಣಯ ಪದ್ಧತಿ

'ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆ'ಯಲ್ಲಿರುವುದು ಪ್ರಶೋತ್ತರ ರೂಪದ ವಿಚಾರಣಾ ವಿಧಾನವಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಇದು ಇಂದಿನ ವಿಧಾನಸಭೆ/ಲೋಕಸಭೆಗಳ ಧ್ವನಿಮತ ನಿರ್ಣಯವೂ ಅಲ್ಲ; ಚುನಾವಣೆ ಎಂಬ ಜನತಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಬಹುಮತ ನಿರ್ಣಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಕಾಲದ ಪಾಕ, ತಜ್ಞರ ಅಭಿಮತಗಳು ವಾಸ್ತವಿಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರಬಹುದಾದರೂ ಹೃದಯಸಾಕ್ಷಿ ಎಂಬುದು ಕಾವ್ಯಲೋಕದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಧಾನಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು.

ಕಾಲದ ಪಾಕ: ವಾದಿ-ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿಡುವುದು ಈ ಕಾವ್ಯದ ವಿಶೇಷತೆ. ಇದರ ಉದ್ದೇಶ ಇವರ ಮಾತ್ಸರ್ಯವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸುವುದು (53) ಮತ್ತು ಪೌರುಷವನ್ನು (55) ಒರೆಹಚ್ಚುವುದು. ತುಂಬಿದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಇಬ್ಬರ ತಲಾ 9-10 ಷಟ್ಪದಿಗಳಷ್ಟು ವಾಗ್ವಾದವನ್ನು ಕೇಳಿದುದು ರಾಮನ ತಾಳ್ಮೆಗೆ ಪುರಾವೆ ಎಂದೇ ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಕಳಿಸುವಾಗ 'ಯೋಗಿಗಳ ವಶಮಾಡಿ' (57) ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ, ಸೈನಿಕರ ಅಥವಾ ಆರಕ್ಷಕರ ವಶದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ. ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನು ವಿಚಾರಣಾಧೀನ ಕೈದಿಗಳು ಎನ್ನಬಹುದಾದರೆ ಸೆರೆವಾಸದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಹಿಂಸೆ ನೀಡಿದ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ.

ಆರು ತಿಂಗಳಿಗೆ (55) ನಿಗದಿಯಾದ ಸೆರೆವಾಸ ತೀರ್ಪಿನ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಏಳು ತಿಂಗಳಾಗಿ (124) ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣ ನೀಡಲಾಗಿಲ್ಲ. ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ವಿಧಿವಿಧಾನ ಪೂರ್ಣವಾಗುವ ಅವಧಿ ಎನ್ನಬಹುದಾದರೂ ನ್ಯಾಯನಿರ್ಣಯದ ವಿಳಂಬಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಕ ಸಮರ್ಥನೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದಿನವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರಣ ಕೊಡದೇ ಕೈದಿನ ಅವಧಿ ವಿಸ್ತರಣೆ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಮರಾಜ್ಯದಲ್ಲೂ ನ್ಯಾಯನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಕನಕರ ಉದ್ದೇಶವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನ್ಯಾಯ ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಅವಸರ, ವಿಳಂಬ ಎರಡೂ ನ್ಯಾಯದ ನಿರಾಕರಣೆಯಾಗಬಹುದು. ಸೂಕ್ತ ಕಾಲವನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ವಿವೇಚನೆಗೇ ಬಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ನಿಂದನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ವಾದಿ-ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳ 'ಸಂತತಿ'ಯನ್ನು (131) ಕರೆಸಿ ತೀರ್ಪು ಹೇಳುವುದು ಎಂದರೆ ಅಪ್ಪನ ಕಾಲದ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತೀರ್ಮಾನವಾಗುವುದು ಎಂಬ ವಿಡಂಬನೆಯ ಧ್ವನಿ ಕನಕದಾಸರ ಉದ್ದೇಶವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅವಧಿ ವಿಸ್ತರಣೆ ಮತ್ತು ಸಂತತಿಯ ಅಂಶಗಳು ನಿಗೂಢವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ.

ಈ ನಿಗೂಢಗಳ ಅಂತರ್ಯದ ಆಶಯ ಅರಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದು. ಆರು ತಿಂಗಳು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಭತ್ತ-ರಾಗಿ ಎರಡಕ್ಕೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಿಡುಗಡೆಯ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಇರುತ್ತದೆ. ನಂತರದ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆಯ ತಳಮಳ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ನಿತ್ಯನರಕ ಅಥವಾ ಆತ್ಮದ ಕಾಳರಾತ್ರಿಯ ಅವಧಿ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅವಧಿಯನ್ನು ಆತ್ಮಸತ್ಯ ಉಳ್ಳವರು ಮಾತ್ರ ಧಾರಣದಿಂದ ಕ್ರಮಿಸಬಲ್ಲರು. ಅವಧಿಯ ನಂತರ ಭತ್ತದ ಮುಖ ಕಳೆಗುಂದುವುದಕ್ಕೂ ರಾಗಿಯ ತೇಜಸ್ಸು ಕಾಂತಿಯುತವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೂ ಇದೇ ಕಾರಣವೆನ್ನಬಹುದು. ಇದೇ ರಾಮ ಒಡ್ಡಿದ ನಿಜವಾದ ಸತ್ವಪರೀಕ್ಷೆ. ಬಿಡುಗಡೆಯ ಯಾವುದೇ ಆಸೆ, ಭರವಸೆ ಇಲ್ಲದ ಅನಂತ ಸೆರೆಮನೆವಾಸ ನಿತ್ಯನರಕವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಬಿಡುಗಡೆಯ ನಂತರ ಹಿಂದೆ ಅನಂತವೆನಿಸಿದ್ದು ಈಗ ಸಾಂತವೆನಿಸಿ ಅನಿತ್ಯವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಈ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರ ಮಾತ್ಸರ್ಯವೂ ಪಾಕಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ರಾಗಿ ಗೆದ್ದದ್ದು ಸತ್ವಬಲದಿಂದಲೇ ಹೊರತು ವಾಕ್ಯಾತುರ್ಯದ ಮೇಲ್ಮೆಯಿಂದಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಸಂತತಿಯ ವಿಚಾರ. ಕಡಿಮೆ ನೀರಿದ್ದಲ್ಲೂ ಉಳಿಯಬಲ್ಲ, ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಧಾರಣ ಶಕ್ತಿ (ಇದೇ ನಿಜವಾದ ಪೌರುಷ) ರಾಗಿಗಿರುವುದು ಅದರ ಹುಟ್ಟುಗುಣ, ಆರ್ಜಿತ ಗುಣವಲ್ಲ. ಆನುವಂಶಿಕತೆಯ ವಾಹಿನಿಗಳು (ವರ್ಣತಂತುಗಳು) ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ, ತಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಹಲವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಲು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಫುಟವಾದ ಸತ್ಯ. ರಾಗಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ

ಸತ್ಯವೆಂಬುದೂ ಇಂಥದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಕಟುಸತ್ಯ. ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಸಿಂಧುವೆಂಬ ಆಶಯ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಗೌತಮರು ಹೇಳುವಂತೆ 'ನಮ್ಮಯ ದೇಶಕತಿಯ ನರೆದಲೆಗನೇ ವಾಸಿ' (34). ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಎಲ್ಲ ಬೆಳೆಗಳ ಬದಲು ರಾಗಿಯನ್ನೇ ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆಗ್ರಹವನ್ನು ರಾಗಿ ಬೆಳೆಗಾರರೂ ಮಾಡಲಾರರೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ತಜ್ಞರ ಅಭಿಮತ

ಭತ್ತ-ರಾಗಿಯರ ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮಾತನಾಡುವವರು ರಾಮನ ಹೊರತಾಗಿ ಗೌತಮ, ಪರಶುರಾಮ, ಇಂದ್ರ, ನಾರದ ಮತ್ತು ಕಪಿಲ. ಇವರ ಹಿನ್ನೆಲೆ-ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು.

ಗೌತಮ: ತನ್ನ ಪತ್ನಿ ಅಹಲೈ ಮತ್ತು ದೇವರಾಜ ಇಂದ್ರರಿಗೆ ಶಾಪಕೊಟ್ಟ ಋಷಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಅಂದರೆ ತಪ್ಪು-ಶಿಕ್ಷೆ, ಕೋಪ-ಶಾಪ-ಶಾಪಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವನು. ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರವರ್ತಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. ಜಾಬಾಲಿಯ ಮಗ ಸತ್ಯಕಾಮನು ಸತ್ಯ ಹೇಳಿದ ಕಾರಣ ತನ್ನ ಗುರುಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡವನು. ಬರಗಾಲ ಬಂದಾಗ ಇವನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೀರಿತ್ತು. ಆಗ ಅನೇಕರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟವನು. ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇವನ ಮೇಲೆ ಗೋಹತ್ಯೆಯ ಆರೋಪ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಶಿವನ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಅಪವಾದ ಮುಕ್ತನಾದವನು. ಗೌತಮಿ ಮತ್ತು ಗೋದಾವರಿ ನದಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇವನ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳಿವೆ. ರಾಮನಿಂದ ಅಹಲೋದ್ಧಾರದ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದಾಗಿ ರಾಮಾಯಣದೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿದೆ, 'ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತೆ'ಯಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ, ಭತ್ತ-ರಾಗಿಯರ ವಾಗ್ವಾದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ, ರಾಗಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. 'ನಮ್ಮಯ ದೇಶದಲ್ಲಿ' ಎಂಬ ನುಡಿ ಇವನ ವಿವೇಕವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ (34). ವಾಗ್ವಾದದ ನಂತರ ಇವರ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಬಗೆಹರಿಸಲು ನಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಯಾಕೆ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ (54). ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇವನು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಜ್ಞ. ರಾಗಿಯ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಘೋಷಿಸಿದವನು. ಇತರ ತಜ್ಞರು ಮತ್ತು ರಾಮನ ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಪು ಇವನ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನೇ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ.

ಪರಶುರಾಮ: ತಂದೆ ಜಮದಗ್ನಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ತಾಯಿ ರೇಣುಕಿಯ ತಲೆ ಕಡಿದು ನಂತರ ತಂದೆಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತಾಯಿಯನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದನೆಂದು ಪುರಾಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ಭೂಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿದ ಖ್ಯಾತಿ ಇವನದು. ಚಿರಂಜೀವಿಯಾದ ಕಾರಣ ಹಳೆಯುಗದ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಯಾಗಿ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಸೀತಾಸ್ವಯಂವರದ ನಂತರ ರಾಮನಿಗೆ ಸವಾಲು ಹಾಕಿ ನಂತರ ಅವನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. 'ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆ'ಯಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ನಂತರದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮ ಭತ್ತ-ರಾಗಿಯರ ವ್ಯಾಜ್ಯದ ಕುರಿತು 'ಮನವ ವಂಚಿಸಲಾಗದೀ ಧರ್ಮವನು ನೆರೆ ತಿಳಿದು ಅನುನಯದಿ ಪೇಳಿ' (132) ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಮೊದಲು ಮಾತನಾಡಿದವನು ಭಾರ್ಗವರಾಮ. 'ಆರು ನುಡಿಯರೆ ನೀವು ಹಿರಿಯರು ಮೀರಿಸುವವರಾರಿವರೊಳಗೆ ಗುಣಸಾರನಾವನು ಪೇಳಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ (133). ಯಾರೂ ಹೇಳಬಹುದಾದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಕನಕರಿಗೆ ಪರಶುರಾಮರೇ ಯಾಕೆ ಬೇಕಿತ್ತು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನೆಲ್ಲ ದುಷ್ಟರೆಂಬ ಪೂರ್ವಗ್ರಹದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಪರಶುರಾಮನ ಕಣ್ಣೆರೆಸಿದವನು ರಾಮ. ರಾಮ ಅವನನ್ನು ಗೆದ್ದದ್ದು ಬರಿ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದಲ್ಲ, ವಿನಯದಿಂದಲೂ ಹೌದು. ರಾಮನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡವನು ಪರಶುರಾಮ. ಒಳಿತು-ಕೆಡುಕುಗಳ ಮೂಲಭೂತ ಗ್ರಹಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಬದಲಾವಣೆ ಉಂಟಾದಾಗ ಯುಗಾಂತರವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಯುಗಾಂತರದ ಸವಾಲಿಗೆ ಹೊಸ ನೀರು ಬೇಕಾದಾಗ ತಾನು ಹಳಬನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹಳಬರ ದೊಡ್ಡಸ್ತನ. ಅವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು ಹೊಸಬರ ವಿನಯ. ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವೋ ಎಂಬಂತೆ ಪರಶುರಾಮ ಆವೇಶಾವತಾರಿ, ರಾಮ ಅಂಶಾವತಾರಿ, ಕೃಷ್ಣ ಪೂರ್ಣಾವತಾರಿ ಎನ್ನುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರೂಢಿಯಿದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇಂತಹ ತುಲನೆ ಹಿನ್ನೋಟದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಆಯಾ ಉದ್ದೇಶದ ಪೂರ್ತಿಗೆ ಆಯಾ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಅವತಾರವೇ ಪೂರ್ಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಉಗುರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದು ಪೂರ್ಣಾವತಾರವಾಗಲಾರದು. ಭತ್ತ-ರಾಗಿಯರ ವ್ಯಾಜ್ಯದಲ್ಲೂ ಯುಗಾಂತರದ ಹೊಸ ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಪರಶುರಾಮರು ಪೀಠಿಕೆ ಹಾಕುವುದು ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.

ಇಂದ್ರ: ದೇವತೆಗಳ ರಾಜ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಭೌಮ ದೇವತೆ. ಪೌರಾಣಿಕ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಿಗಿಂತ ಕೆಳಗಿನ ಸ್ತರದವನು; ರಾಜರಾಗಲೀ, ತಪಸ್ವಿಗಳಾಗಲೀ, ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದ ಆಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾಗಬಹುದೆಂಬ ಕಳವಳ ಇವನಿಗೆ. ರಾಮ-ರಾವಣ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಾಮನಿಗೆ ತನ್ನ ರಥವನ್ನೂ ಸಾರಥಿಯನ್ನೂ ಕಳಿಸಿದವನು. ಹಿಂದೆ ಅಹಲ್ಯಾಚಾರನಾಗಿ ಗೌತಮನಿಗೆ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷವಾಗಿದ್ದವನು. 'ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತೆ' ಯಲ್ಲಿ ಗೌತಮನಿಗೆ ಸಹಮತ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದೇ ವಿಶೇಷ. ಇದರಿಂದ ರಾಗಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ನಿರ್ಮಿವಾದವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವನ ಹೇಳಿಕೆ ಇಷ್ಟೇ - 'ಸಾರಹೃದಯನು ನರೆದಲೆಗೆ ನಿಸ್ಸಾರನೀ ವ್ರೀಹಿ' (133). ಇವನು ಹೇಳಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಅಷ್ಟೇ, ಕಾರಣ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.

ನಾರದ: ದೇವಋಷಿ. ಸದಾ ನಾರಾಯಣಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ತ್ರಿಲೋಕ ಸಂಚಾರಿಯಾಗಿ ಅವರದು ಇವರಿಗೆ, ಇವರದು ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಧಮರ್ಧ ಹೇಳುತ್ತ

ಜಗಳ ಹಚ್ಚುವ ಕಲಹಪ್ರಿಯನೆಂಬುದು ಇವನ ಪೌರಾಣಿಕ ಖ್ಯಾತಿ. ಭಕ್ತಿಸೂತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. 'ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆ'ಯಲ್ಲಿ ಇವನು ಜಗಳ ಹಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತಿಯ ಕುರಿತೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರನ ಮಾತು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ರಾಗಿಯೇ ಸಮರ್ಥನೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಬಲವಂತದ ಸೆರೆಮನೆವಾಸದಿಂದ ರಾಗಿ ಕಳೆಗುಂದಲಿಲ್ಲ, ಭತ್ತ ಕಾಂಠಿಹೀನವಾಯಿತು (134) ಎಂದು ಕಾರಣವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲೂ ರಾಗಿಯ ಸಹಜ ತೇಜಸ್ಸು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಪುರಂದರದಾಸರು ನಾರದರ ಅವತಾರವೆಂಬ ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ ಕನಕರ ನಿಲುವಿಗೆ ಪುರಂದರರ ಸಮ್ಮತಿಯಿದೆ ಎಂದು ಧ್ವನಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕನಕ-ಪುರಂದರರನ್ನು ತುಂಬುರು-ನಾರದರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಯಾರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ನಿರ್ಣಯ ಪಡೆಯಲು ಹನುಮಂತನ ಬಳಿ ಕಳಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಪಿಲ: ಒಬ್ಬ ಮಹರ್ಷಿ. ಭಾಗವತದ ಪ್ರಕಾರ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ. ಅನಸೂಯೆ, ಅರುಂಧತಿಯರ ಸೋದರ. ಜೈಗೀಷವ್ಯನ ಜೊತೆಗಾರ. ಗಂಗಾವತರಣ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಥ್ಯಾರೋಪ ಮಾಡಿದ, ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ಸಗರಪುತ್ರರನ್ನು ಕೋಪಾಂಗಿಯಿಂದ ಸುಟ್ಟವನು. ಸಾಂಖ್ಯಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದವನು. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿವರ ಒಬ್ಬನೇ ಕಪಿಲನದೋ, ಅನೇಕ ಕಪಿಲರಿದ್ದಾರೋ ಸ್ಪಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ('ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತೆ'ಯಲ್ಲಿ ಸೆರೆಮನೆವಾಸ ಆರು ತಿಂಗಳಿದ್ದುದು ಏಳಾದುದಕ್ಕೆ ಸಾಂಖ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಾರ್ಥವಿದ್ದರೆ ತಿಳಿದವರು ತಿಳಿಸಬೇಕು.) ಭತ್ತ-ರಾಗಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ಕಪಿಲನ ಅಭಿಮತ (135) ಎರಡು ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. 1. ಒಂದೇ ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ 'ಬಲ್ಲಿದ' ಪದವನ್ನು ಮೂರು ಬಾರಿ ವಿಭಿನ್ನಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. 2. ಭತ್ತ-ರಾಗಿಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲ ನವಧಾನ್ಯದಲಿ ಈತನೆ

ಬಲ್ಲಿದನು ಹುಸಿಯಲ್ಲ ಬಡವರ

ಬಲ್ಲಿದನಾರೈದು ಸಲಹುವನಿವಗೆ ಸರಿಯುಂಟೆ

ನೆಲ್ಲಿನಲಿ ಗುಣವೇನು ಭಾಗ್ಯದಿ

ಬಲ್ಲಿದರ ಪತಿಕರಿಸುವನು ಅವ

ನಲ್ಲಿ ಸಾರವ ಕಾಣೆಯೆಂದನು ಕಪಿಲಮುನಿ ನಗುತ. (135)

'ಬಲ್ಲಿದ' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪಂಡಿತ, ಜ್ಞಾನಿ, ಶ್ರೀಮಂತ, ಬಲಶಾಲಿ ಮುಂತಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಶಬ್ದಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಪದ್ಯದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಮೂರು ಕಡೆ ಹೀಗೆ ಅರ್ಥೈಸಬಹುದು: 1. ಎಲ್ಲ ನವಧಾನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗಿಯೇ 'ಶ್ರೇಷ್ಠ', ಏಕೆಂದರೆ 2. ನಿರ್ಧನಿ - 'ಶ್ರೀಮಂತ'ರನ್ನು ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಪೋಷಿಸುವನು. ಭತ್ತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಯೇನಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ 3. ಅದೃಷ್ಟದಿಂದ 'ಸಬಲ'ವಾದವರನ್ನು ಓಲೈಸುವನು. ಅವನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಬಲವಿಲ್ಲ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ತನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ರಾಗಿಯು ನಿಷ್ಕಪಾತವಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ; ಭತ್ತವು ಆಳುವವರನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸುತ್ತ ಗಣ್ಯವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಭತ್ತವು ಅಧಿಕಾರಸ್ಥರ ಪರಾಕು ಹೇಳುವ ವಂದಿಮಾಗಧರಂತಿದೆ. ಇಂದಿನವರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಚಮಚಾಗಿರಿ' ಮಾಡುತ್ತ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆ ಮೆರೆಯುತ್ತದೆ. (ಈ ಎರಡೂ ರೀತಿಯ ವರ್ತನೆಯವರು ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ನಡುವೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶೀತಲ ಸಮರವಿದ್ದು ಆಗಾಗ ಸಂಘರ್ಷ ಸ್ಫೋಟಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಅಧಿಕಾರಿ ಇಬ್ಬರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಅರಿತವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.)

ಕಪಿಲನ ಮಾತಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಆಯಾಮವೂ ಇದೆ. 'ನಾವಿಷ್ಟು: ಪೃಥಿವೀಪತಿಃ' (ವಿಷ್ಟುವಿನ ಅಂಶವಿಲ್ಲದವನು ರಾಜನಾಗುವುದಿಲ್ಲ) - ಎಂಬುದೊಂದು ಮಾತಿದೆ. ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದವರು ರಾಜ ಹೇಗೆ ಇರಲಿ, ವಿಷ್ಟುವಿನ ಅಂಶ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಷ್ಟುವೇ ರಾಜನಾಗಿರುವುದು (ಉದಾ: ರಾಮ) ಬೇರೆ, ರಾಜನನ್ನೇ ವಿಷ್ಟುವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಬೇರೆ. ಎಲ್ಲ ರಾಜರು ವಿಷ್ಟುವಾಗಿಬಿಟ್ಟರೆ, ದುಷ್ಟ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ/ರಾಜರ ಸಂಹಾರಮಾಡುವ ಅವತಾರಗಳು (ಉದಾ: ಪರಶುರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ) ಅರ್ಥಹೀನವಾಗುತ್ತವೆ. ಲೌಕಿಕಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದರೆ ಸ್ವರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಹೋರಾಟವೆಲ್ಲ ವಿಷ್ಟುವಿರೋಧಿ ದಂಗೆಗಳಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. (ಇಂದಿನ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲೂ ಸದಾಕಾಲ ಆಳುವ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತ, ಓಲೈಸುತ್ತ ಲಾಭ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರ ಬಗ್ಗೆ ಜನತೆಗೆ ಸದಭಿಪ್ರಾಯ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.)

ರಾಮನ ಹೃದಯಸಾಕ್ಷಿ

ಭತ್ತ-ರಾಗಿಯರ ಜಗಳವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವಾಗ ರಾಮ 'ಹೃದಯಶುದ್ಧಿ'ಯಲ್ಲಿ ಶಿವನನ್ನು ನೆನೆಸಿದ್ದನ್ನು (129), 'ಮನವ ವಂಚಿಸಲಾಗದಿಧಿ ಧರ್ಮವನು ನೆರೆ ತಿಳಿದು ಅನುನಯದಿ ಪೇಳಿ'ರೆಂದು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಋಷಿಮುನಿಗಳಿಗೂ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು (132) ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಸೆರೆಮನೆವಾಸ ಕಳೆದು, ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡೆದು ರಾಮ ತುಂಬಿದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರಾಗಿಗೆ ತನ್ನ ಹೆಸರು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ (136). ನೆರೆದ ದೇವತೆಗಳು ಆಶೀರ್ವಾದದೊಂದಿಗೆ ಉಡುಗೊರೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ (138-140). ಸಭೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ (145). ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತನಗಾದ ಮಾನಭಂಗದಿಂದ ಕಡುನೊಂದು ಭತ್ತ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತಲೆಗುತ್ತಿ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ (146) ರಾಮ ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು ಮೂರು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಇದನ್ನು ಮೇಲ್ವದರಿನ ತೇಪೆ ಹಚ್ಚುವ ಕೆಲಸವೆಂದು ಭಾವಿಸದೇ ರಾಮನ ಅಂತರಾಳದ ಮಾತನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು.

ರಾಮ ಮೊದಲಿಗೆ ರಾಗಿಯ ಸ್ವಪಕ್ಷಮಂಡನೆಯಿಂದ ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ - ಕ್ಷಾಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಲೋಕವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು (147). ಇದನ್ನು ತಜ್ಞರಾರೂ ಎತ್ತಿಹೇಳಿಲ್ಲ. ಇದು ರಾಗಿಯ ವಾದಮಂಡನೆಯಿಂದ (47) ರಾಮ ನೇರವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ ಅಂಶ. ಭತ್ತದ ಪಕ್ಷಖಂಡನೆಯ ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನು ರಾಮ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ - ದೀನದರಿದ್ರರಲ್ಲಿ ಭತ್ತ ನಿರ್ದಯ ಎಂದು (148). ಈ 'ನಿರ್ದಯ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನೂ ರಾಮ ರಾಗಿಯ ವಾದದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ (48). ರಾಮನ ನೇರನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಭತ್ತವನ್ನು ಸಂತುಷ್ಟಗೊಳಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲ.

ರಾಮ ಭತ್ತದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಎರಡು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತಾಡುತ್ತಾನೆ: 'ನೀ ಸುರಧೇನುವಿಗೆ ಸಮ' (148) ಮತ್ತು 'ದೇವರಿಗೆ ಪರಮಾನ್ನ' (149) ಎಂದು. ಭತ್ತದ ವಾದಮಂಡನೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು 'ದೇವರಿಗೆ ಅತಿಶಯದ ನೈವೇದ್ಯ' ಎಂಬ ಅಂಶವೂ ಇದೆ (38). ಭತ್ತದ ವಾದವನ್ನು ರಾಮ ಒಪ್ಪಿದನೆಂದರೆ ಅದರ ಸಮರ್ಥನೆ ಎಂದಲ್ಲ. ದೇವರಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ಎಂಬುದು ದುರಹಂಕಾರದ, ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಧೋರಣೆಯಾಗದೇ ಅನನ್ಯ ಸಮರ್ಪಣೆಯ ಕುರುಹಾಗಬೇಕು, ಆಗ ಅದು ದೇವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಭತ್ತದ ಸಮಸೈಯಿರುವುದು ಅದರ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ. ಭತ್ತಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮ ಅದನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾನೆ, ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗೌತಮ, ನಾರದ, ಕಪಿಲ ಇವರಾರೂ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಗಮನಿಸಿಲ್ಲ. 'ದೇವರಿಗೆ ಪರಮಾನ್ನ ನೀ ಮನುಜಾವಳಿಗೆ ಪಕ್ಷಾನ್ನವೀತನು' (149) ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮ ದೈವಕೇಂದ್ರಿತ ಮತ್ತು ಮಾನವಕೇಂದ್ರಿತ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಸಮತೋಲನ ಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದು 'ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆ'ಯ ರಾಮನು ಭತ್ತ-ರಾಗಿಯರಿಗೆ ದಯಪಾಲಿಸಿದ 'ಗುಣಹಾರ ಧರ್ಮ' (7).

ವಾಗ್ವಾದಗಳ ಇತಿಮಿತಿ

ರಾಮನ ನಿರ್ಣಯದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ನಂತರ ಭತ್ತ-ರಾಗಿಯರ ಜಗಳದ ವಿವರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಕಾವ್ಯದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಪೂರ್ಣತೆಗಾಗಿ ಕೆಲವನ್ನಾದರೂ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಮಕ್ಕಳ ಜಗಳದಂತಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ದೊಡ್ಡವರ ಜಗಳ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಚಕರ ವಾಣಿ, ಜನಮನ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಚರ್ಚೆಗಳಂತಿದೆ ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ; ಚುನಾವಣೆಯ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರಚಾರ ಭಾಷಣದಂತಿದೆ ಎಂದೂ ತೋರುತ್ತದೆ. ಕನಕದಾಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಾಗಲೀ, ಚುನಾವಣೆ ಗಳಾಗಲೀ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಇದು ಯಾವುದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬಹುದಾದ ಅಹಂಗಳ ಘರ್ಷಣೆ ಎಂದೇ

ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಇಂತಹ ಘರ್ಷಣೆಗಳ ಮಸಾಲೆ ಈ ಜಗಳದಲ್ಲಿದೆ. ಕನಕದಾಸರು ದಂಡನಾಯಕರಾಗಿದ್ದವರು ಎಂಬುದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಒಂದು ಊಹೆಯೆಂದರೆ ವಿಭಿನ್ನ ತುಕಡಿಗಳ ಸೈನಿಕರ ವ್ಯಾಜ್ಯ, ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದು, ನಿಭಾಯಿಸಿದ್ದು ಇದರ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಅಪರಾಧೀ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳೆಂದು ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಹಣೆಪಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟುವುದು ಮಾನವತೆಗೆ ಮಾಡುವ ಅಪಚಾರವೆಂಬುದು ನಿಜವಾದರೂ ಸೈನಿಕ ಮನೋವೃತ್ತಿಯ ಜನಾಂಗಗಳೆಂದು ಹೆಸರಾದ ತುಕಡಿಗಳು ಅಹಂ ಘರ್ಷಣೆಗೆ ಇಳಿದಾಗ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು ಇಂದಿಗೂ ಬೆವರಿಳಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆ. ಸೈನಿಕರ ನಡುವೆ ವ್ಯಾಜ್ಯ ನಡೆದಾಗ ಆ ಇಬ್ಬರನ್ನೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಳಿಸುವ ವಿಧಾನ ಬಹುಶಃ ಇಂದಿಗೂ ಸಮರ್ಪಕವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಭತ್ತ-ರಾಗಿಯರ ಪರವಾಗಿ ಮೂರನೆಯವರು ಭಾಗವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸೆರೆಮನೆವಾಸ ಎಂಬುದು ವಿಶೇಷ ಗಮನಾರ್ಹ.

ಭತ್ತದ ವಾದದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಅಂಶಗಳಿವೆ. ಒಂದು, ಶುಭಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರು ತನ್ನನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ (37-41). ಇನ್ನೊಂದು, ಶ್ರೇಷ್ಠ-ಕನಿಷ್ಠಗಳ ಸ್ವಯಂ ಆರೋಪಿತ ಹೋಲಿಕೆಗಳು (42-43). ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಶಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ರಾಗಿಯು ಭತ್ತವನ್ನು ಅಶುಭಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದನ್ನು (ಶವಸಂಸ್ಕಾರ, ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮ-45, 46, 51) ಎತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಬಡವರಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಯ (48) ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಹೊರಗೆಡವುತ್ತದೆ. ಆರೋಪಿತ ಹೋಲಿಕೆಗಳು ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ವಾದವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಭತ್ತದ ಸಮಸ್ಯೆಯಿರುವುದು ಅದರ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ, ಶುಭ-ಅಶುಭ ಎರಡೂ ರೀತಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಎಚ್ಚರವಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಗೆಗಳಿಗೂ (46), ಪಶುಗಳಿಗೂ (51) ತಾನು ಅನ್ನವಾಗುತ್ತೇನೆಂಬ ನೆನಪಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಸಕಲ ಭೂತಾತ್ಮರಿಗೆ ಅನ್ನ ತಾನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರೆ ರಾಗಿಗೆ ಶೂದ್ರಾನ್ನ (37) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಜಗಳದಲ್ಲಿ ಎದುರಾಳಿಯಿಂದ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸಮತ್ವವಿದ್ದಿದ್ದರೆ ರಾಗಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂಬ ಗೌತಮರ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನಿರುತ್ತಿತ್ತು. ರೋಗಿ-ಬಾಣಂತಿಯರ ಆಹಾರ (45) ಎಂದು ರಾಗಿಯು ನಿಂದನೆಯಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ ಇದನ್ನು ದುರ್ಬಲರ ಸೇವೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿ ಭತ್ತದಲ್ಲಿದೆ. ಸಮತ್ವದ ಇರುವಿಕೆಗಿಂತ ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ತೋರುವಿಕೆಗೆ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಭತ್ತವು ಮಾನಭಂಗ ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ.

ರಾಮನ ನಿರ್ಣಯ ರಾಗಿಯ ಪರವಾಗಿದೆ ಎಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ರಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲ ಸತ್ಯ, ಸಿಂಧು, ಸಮೃತ ಎಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ರಾಗಿ ಭತ್ತವನ್ನು 'ಕಡುಜಡ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತದೆ (44). ಆದರೆ ಗೌತಮರ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವ ಭತ್ತದ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅದು 'ಕಡುಜಡ'ವಲ್ಲ ಎಂದು

ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ರಾಗಿ ಬಳಸುವ 'ನಪುಂಸಕ' (52) ಎಂಬ ಪದ ಪ್ರಚೋದನಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಅಪ್ರಸ್ತುತವೂ ಆಗಿದೆ. ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಾರಣದಿಂದ ಏನೆಲ್ಲ ಆಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡರೆ ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲರ ಮೌನ ಸಮ್ಮತಿಯ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲ. ತಮ್ಮಿಂದ ಬಗೆಹರಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದರ ಸೂಚನೆ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ 'ಮಧುಪಾನವಾದೆ', ನಿನ್ನ ಸೇವಿಸಿದವರು 'ಜ್ಞಾನವಳಿದು ವಿಕಾರದಲಿ ಮತಿಹೀನರಾದರು' (49) ಎಂಬ ಪದ್ಯ. ಈ ಪದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ರಾಗಿಯು ಹೇಳಿತು ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸಿ ಶ್ರೀ ಸುಧಾಕರ ಅವರು ಭತ್ತದಿಂದ ಮದ್ಯ ಮಾಡುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಭತ್ತವು ಹೇಳಿತು ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸಿ ಡಾ. ಎಚ್.ಕೆ. ಸುರೇಶ್ ಆಚಾರ್ಯ ಅವರು ರಾಗಿಯಿಂದ ಮದ್ಯ ಮಾಡುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಯಾರೇ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಮಧುಪಾನ ತಪ್ಪು ಎಂಬ ಇಂಗಿತವಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಭಕ್ತಕವಿ ಕನಕದಾಸರಿಗೆ ಇದು ಸರಿಯೆನಿಸಿದರೂ, ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದ ಸೈನಿಕರು ಈ ವಾದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಒಳಗೇ ನಕ್ಕಿರಬೇಕು. ಸೈನಿಕರಾದವರು ಇಂದಿಗೂ ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಮದ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಿಂದಲೇ ಸರಬರಾಜಾಗುತ್ತದೆ. ಸೈನಿಕರ ಮದ್ಯವು ಒಳನಾಡ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಆಕರ್ಷಣೆಯೂ ಹೌದು.

ವಾದ-ಪ್ರತಿವಾದಗಳ ಉತ್ಪೇಕ್ಷೆ, ವಿಡಂಬನೆಗಳನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಮುಂದುವರಿಯುವುದು ಮೂರ್ಖತನವೂ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ವದವೂ ಆಗಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಭತ್ತವು ತನ್ನ ವಾದದಲ್ಲಿ 'ಗೋವಧು ಕರೆದ ಹಾಲಿಗೆ ಕುರಿಯ ಹಾಲಂತರವೆ' (42) ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತ ನಿಜವಾದ ಗೂಳಿ ಮತ್ತು ಟಗರುಗಳಿಗೆ ಪೌರುಷ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ದ್ವಂದ್ವ ಕಾಳಗದ ಪಂದ್ಯ ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು ಅಸಂಗತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಶವಸಂಸ್ಕಾರ, ಮೃತರ ಕ್ರಿಯಾಕರ್ಮ-ದಿನಾಚರಣೆಗಳ ವಿಧಿಗಳನ್ನು (45, 46, 51) ರಾಗಿ ವಿಡಂಬನೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ವಿಧಿಗಳ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ-ಕನಿಷ್ಠತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿ ಬಾರದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂಥಲ್ಲಿ ಅವರವರ ಪದ್ಧತಿ ಅವರು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ದಶರಥ, ವಾಲಿ, ರಾವಣರ ಉತ್ತರಕ್ರಿಯೆ ಆಗಿಹೋಗಿವೆ. ಅವರ ಸಾವಿಗೆ ತಾನೂ ಕಾರಣವೆಂಬ ಅಪರಾಧೀ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಇರಲೂಬಹುದು. ಅವರು ಬದುಕಿದ್ದಾಗಿನ ಒಡನಾಟದ ಸ್ತುತಿ ಕಾಡುವುದು ಸಹಜ. ಭಾವೋದ್ವೇಗದ ಇಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಅವರವರ ವಿಧಿ ಆಚರಣೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯತೆಗೆ ಮರಳುವ ಸಾಧನಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಆಡಿ ಕೇಳುವುದರಿಂದ ವೈರವೃದ್ಧಿಯ ಹೊರತಾಗಿ ಯಾವ ಫಲವೂ ಇಲ್ಲ.

ವಾಸ್ತವಿಕವಾದ ರಾಗಿ-ಭತ್ತಗಳ ಭೌತಿಕ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಮಾಡುವ ವಾದಕ್ಕೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಇತಿಮಿತಿಗಳಿವೆ. ರಾಗಿಯ ತೆನೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತಿರುವುದು

ಕೆಲವರಿಗೆ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಕಂಡರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವರಿಗೆ ಅಹಂಕಾರದ ಕುರುಹು ಅನಿಸಬಹುದು. ಅದೇ ರೀತಿ, ಭತ್ತದ ತೆನೆ ಬಾಗುವುದು ಕೆಲವರಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಶೂನ್ಯತೆಯಾಗಿ ಕಂಡರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವರಿಗೆ ವಿನಯದ ಚಿಹ್ನೆಯೆನಿಸಬಹುದು. ಸಾರಾಂಶವಿಷ್ಟೇ - ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಂತೆ ಅರ್ಥ; ಸತ್ಯಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹೃದಯಬೇಕು, ಕಾಯಬೇಕು, ಒರೆ ಹಚ್ಚಬೇಕು.

ಸತ್ಯಸುಖವುಳ್ಳವರ ಕುಲ

ರಾಗಿಯ ಬಗ್ಗೆ 'ಕುಲಹೀನ' (36) ಎಂಬ ಭತ್ತದ ಮೂದಲಿಕೆಗೆ ಉತ್ತರವೋ ಎಂಬಂತೆ ರಾಮ ರಾಗಿಗೆ ತನ್ನ ಹೆಸರು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಅದೂ ತನ್ನ ಅಂಕಿತನಾಮವಾದ ರಾಮ, ರಾಮಚಂದ್ರ, ರಾಮಭದ್ರ ಎಂದಲ್ಲ; ವಂಶದ ಮೂಲಪುರುಷನಾದ ಸೂರ್ಯನ ಹೆಸರೂ ಅಲ್ಲ; ತನ್ನ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ವಂಶಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಹೆಸರು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ರಘುವಿನಿಂದ ಬಂದ 'ರಾಘವ' ಎಂಬ ಹೆಸರು. (ಕಾಳಿದಾಸನ 'ರಘುವಂಶ' ಮಹಾಕಾವ್ಯ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ.) 'ರಾಘವ'ದಿಂದ 'ರಾಗಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂತೆಂಬುದು ಕನಕದಾಸರ ಚಮತ್ಕಾರದ ಊಹೆ. ರಾಮಾಯಣದ ಆವರಣವಾಗಲೀ, ರಾಮ-ಋಷಿಮುನಿಗಳ ಪಾತ್ರಗಳಾಗಲೀ ಇರದೆ ಯಾವುದೋ ಒಬ್ಬ ಅನಾಮಿಕ ರಾಜ ಜಗಳ ಕೇಳಿ ತೀರ್ಪು ನೀಡಿದ ಕಥೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ಕೃತಿಗೆ ಈಗಿನ ಆಳ, ಅಗಲ, ಎತ್ತರ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

'ಸತ್ಯಹೀನ' (45) ಎಂಬುದಾಗಿ ರಾಗಿ ಭತ್ತವನ್ನು ಜರಿಯುತ್ತದೆ. ರಾಗಿಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಂಶವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಲದ ಪಾಕ, ತಜ್ಜರ ಅಭಿಮತ ಮತ್ತು ರಾಮನ ಹೃದಯಸಾಕ್ಷಿ ಒಪ್ಪುತ್ತವೆ. 'ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆ'ಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಮುನಿಗಳು 'ಧಾರುಣಿಯೊಳರಸುಗಳು ನಾಲ್ವರು ಭೂರಿ ಸತ್ಯವ್ರತರು' (7) ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಳ, ರಾಮ, ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಮತ್ತು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರರನ್ನು ಒಂದೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ರಾಮ ಮತ್ತು ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ನಿಶ್ಚಿತ ಅವಧಿಯ ವನವಾಸ ಅನುಭವಿಸುವವರು. ನಳ ಮತ್ತು ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಸೋದರರೊಡನೆ ಜೂಜಾಡಿ ಸೋತವರು. ಇಂದ್ರಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ ಕೇಳಿದ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ವಶಿಷ್ಠರು ನೀಡಿದ ಉತ್ತರದಿಂದಾಗಿ 'ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ' ಹುಟ್ಟಿಬಂದಂತೆ ರಾಮಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮ ಕೇಳಿದ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಗೌತಮರು ನೀಡಿದ ಉತ್ತರದಿಂದಾಗಿ 'ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆ' ಹುಟ್ಟಿತು. ಈ ಎಲ್ಲ ಪುರಾಣಪುರುಷರು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಿಸ್ಮರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರೆಲ್ಲರ ಸತ್ಯಸಾಧನೆ ಏಕರೂಪವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ 'ಸಿರಿ ದರಿದ್ರತೆ ನಿಲದು ಪರಿಹರವಹುದು' (5) ಎಂಬ ಕಾವ್ಯನ್ಯಾಯದ ಸೂತ್ರ ಹರಿದಾಡುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಗಿಗೂ ಈ ನ್ಯಾಯ ದೊರೆತಿದೆ. ಕನಕದಾಸರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾದಿದೆ. ಅವರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಯಾವುದೇ ಆತಂಕವಿಲ್ಲದೇ ಕಾಯುತ್ತಾನೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

'ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತೆ'ಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಮುನಿಯು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ 'ಇಷ್ಟಭೋಗವ ಹರಿ ಕೊಡುವ ನಿಮಗಿನ್ನು' (157) ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಯುಗಾಂತರವಾದಂತೆ ಹರಿಯ ಪಾತ್ರವೂ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜನ ಮೂಲಕ ದೈವೀಪ್ರಭುತ್ವ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಬದಲಾಗಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬಂದಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಗೌತಮರ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಭತ್ತದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಾಗಿ, ರಾಗಿಯ ಪ್ರತಿವಾದ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೆಂದರೆ ಚರ್ಚೆಯ ಮೂಲಕ ಆಡಳಿತ ಎಂಬುದು ನಿಜವಾದರೂ ಚರ್ಚೆ ಹದ್ದು ಮೀರಿದಾಗ ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕಾದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವವರು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ತಾವು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಭ್ರಾತೃತ್ವಭಾವವಿರದಿದ್ದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಮೌಲ್ಯಧಾರಿತ ಘನತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಸೋದರ ಸಂಬಂಧಗಳ ವಿವೇಚನೆ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ನಮ್ಮ ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಜಗಳವಾದಾಗ ನಾವು (ಪಾಂಡವರು) ಐದು ಜನ, ಅವರು (ಕೌರವರು) ನೂರು ಜನ; ಹೊರಗಿನವರೊಂದಿಗೆ ಜಗಳ ಬಂದರೆ ನಾವು ನೂರೈದು ಜನ ಎನ್ನುವ ಧರ್ಮರಾಯನ (ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ) ನೀತಿ ಮಾದರಿಯೆನಿಸುತ್ತದೆ. ತನ್ನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬಂದ ನಾಯಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ನೀಡದ ಸ್ವರ್ಗ ತನಗೂ ಬೇಡವೆಂದ ಧರ್ಮರಾಯನ ಸದ್ಗುಣವನ್ನು ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು 'ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ವ್ಯಸನ' ಲೇಖನದಲ್ಲಿಯೂ, ಪಿ. ಲಂಕೇಶರು 'ಗುಣಮುಖಿ' ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

'ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತೆ'ಯನ್ನು ಹೇಳುವವರು ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಮುನಿಯಾಗಿ, ಕೇಳುವವರು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಂತಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಕವಿಯ ಆಶಯ. ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಮುನಿಯು ಭಕ್ತಿಸೂತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದು, ಅವನ ಪ್ರಕಾರ ಭಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ಈಶ್ವರನ ಕುರಿತಾದ ಪರಮ ಅನುರಾಗ - 'ಪರಾನುರಕ್ತಿಃ ಈಶ್ವರೇ'. ಕನಕದಾಸರಿಗೆ ಯಮನ ಅನುಗ್ರಹವಿತ್ತು ಎಂಬ ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ ಯಮಸೂನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆ ತಾಳಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಗಿ ಭತ್ತವನ್ನು 'ಕುಟಿಲಾತ್ಮ' (48) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತದೆ. ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನನ್ನು 'ಅಕುಟಿಲ' (113) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ರಾಗಿ-ಯುಧಿಷ್ಠಿರರ ಸಾಮ್ಯ ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ. ಭತ್ತದೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಪೇಚಾಡುವವರು ಕಾವ್ಯದ ಗೌತಮ, ನಾರದ, ಕಪಿಲರಂತಹ ಋಷಿಮುನಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗಬೇಕು; ರಾಗಿಯೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಕೂಗಾಡುವವರು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ, ನಳ, ರಾಮ, ಯುಧಿಷ್ಠಿರರೊಂದಿಗೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗಬೇಕು; ವೀಹಿ ಮತ್ತು ನರೆದಲೆಗೆ ಪದಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ-ಕನ್ನಡದ ಘರ್ಷಣೆ ಎಂಬ ಯೋಚನೆಯ ಬದಲಾಗಿ

ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಭತ್ತ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡ ಪದ, ರಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಮೂಲದ ಪದ ಎಂಬ ತುಂಟ ಉಲ್ಲಾಚಿಂತನೆ ಬೆಳೆಯಬೇಕು; ಎಲ್ಲರೂ 'ಸತ್ಯದ ಹೊಲಬುದಪ್ಪದೆ' (150) ನಡೆಯುವ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಬೇಕು; ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಸಮದರ್ಶನ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಬೇಕು- ಇವು ಈ ಲೇಖನದ ನೇರ ಆಶಯಗಳು.

ಸಮದರ್ಶನದ ಬಗ್ಗೆ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶ್ಲೋಕದೊಂದಿಗೆ ಲೇಖನವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಭಾರತೀಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಪರಂಪರೆಯ ವೈಭವವನ್ನು ಅಥವಾ ಗೊಂದಲವನ್ನು ನೋಡಬಯಸುವವರು ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯತ್ರಯರ ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ವಿದ್ಯಾವಿನಯಸಂಪನ್ನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಗವಿ ಹಸ್ತಿನಿ

ಶುನಿ ಚೈವ ಶ್ವಪಾಕೇ ಚ ಪಂಡಿತಾಃ ಸಮದರ್ಶಿನಃ॥

(ಗೀತೆ, ಅಧ್ಯಾಯ 5, ಶ್ಲೋಕ 18)

ಸಹಾಯಕ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ನೀ ಮಾಯೆಯೊಳಗೊ ನಿನ್ನೊಳು ಮಾಯೆಯೊ, ಕನಕದಾಸ ಅಧ್ಯಯನ: ಸಮಗ್ರ ಸಂಪುಟ ಭಾಗ-1, ಸಂ: ಡಾ. ಬಿ. ಶಿವರಾಮ ಶೆಟ್ಟಿ, ಪ್ರ: ಕನಕದಾಸ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ, ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ (2013)
2. ಕನಕನ ಸುತ್ತಮುತ್ತ: ಸಂಕಥನಗಳ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ, ಸಂ: ಡಾ. ಬಿ. ಶಿವರಾಮ ಶೆಟ್ಟಿ, ಪ್ರ: ಕನಕದಾಸ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ, ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, (2013)
3. ಕನಕ ಚಿಂತನ 2009-10, ಸಂ: ಅಕ್ಷಯ ಶೆಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಇತರರು, ಪ್ರ: ಕನಕದಾಸ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ, ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, (2010)
4. ಕನಕೋಪನಿಷತ್ತು, ಲೇಖಕರು: ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ, ಪ್ರ: ಕನಕದಾಸ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಶೋಧನಾ ಪೀಠ, ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ, ಉಡುಪಿ (2008)
5. ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರು, ಲೇಖಕರು: ಬಸವರಾಜ ನಾಯ್ಕರ, ಪ್ರ: ನ್ಯಾಷನಲ್ ಬುಕ್ ಟ್ರಸ್ಟ್, ಇಂಡಿಯಾ (2006)
6. ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತ್ರೆ, ಲೇಖಕರು: ಕೆ.ಬಿ. ತಳಗೇರಿ, ಪ್ರ: ರಾಜ್ಯ ನೌಕರರ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಮಿಕರ ಕೇಂದ್ರ ಕನಕ ಸಮಿತಿ (ರಿ.), ಬೆಂಗಳೂರು (2004)
7. ಕನಕದಾಸರ ರಾಗಿ-ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನ, ಲೇಖಕರು: ಸುಧಾಕರ, ಪ್ರ: ಪ್ರತಿಭಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು (2001)
8. ಕನಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಶನ ಸಂಪುಟ-2, ಸಂ: ಸಾ.ಶಿ. ಮರುಳಯ್ಯ, ಪ್ರ: ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು (1991)
9. ಕನಕದಾಸ ಜೀವನ ವಿಚಾರ, ಲೇಖಕರು: ಜ್ಯೋತಿ ಹೊಸೂರ, ಪ್ರ: ಕಾಲಗತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ರಾಯಚೂರು (1983)
10. ಪರಿಶೀಲನ, ಲೇಖಕರು: ಡಾ. ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ, ಪ್ರ: ಶಾರದಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಮೊ.ಮು: 1967, ತ್ರ್ಯಮು: 1982

ನೀನಾಸಮ್ ವರದಿಗಳು

ನೀನಾಸಮ್ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರದ

ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು:

2014ರ ಫೆಬ್ರವರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಚನ್ನಕೇಶವ ಅವರು ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ರಸಗ್ರಹಣ ಮತ್ತು ರಂಗವಿನ್ಯಾಸದ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಶ್ರೀ ರಘುನಂದನ ಅವರು ಅಭಿನಯ ಕಮಟವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಜಿ.ಬಿ. ಜೋಶಿಯವರ 'ಪರಿಮಳದವರು' ನಾಟಕವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ 'ಧರ್ಮಪರೀಕ್ಷೆ' ಎಂಬ ನಾಟಕವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದರು. ಮಾರ್ಚ್ 22ರಿಂದ 25ರವರೆಗೆ ಇದರ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ನಡೆದವು. ಮಾರ್ಚ್ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಎಂ.ಎಂ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರು ರಂಗಪ್ರಕಾಶದ ವಿಶೇಷ ತರಗತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಎಪ್ರಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ. ಅವರು ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್‌ನ 'ಆಸ್ ಯೂ ಲೈಕ್ ಇಟ್' ಆಧರಿಸಿದ 'ಹೇಗೆ ಬೇಕೋ ಹಾಗೆ' ಎಂಬ ನಾಟಕವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದರು. ಎಪ್ರಿಲ್ 28ರಿಂದ ಮೇ 1ರವರೆಗೆ ಇದರ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ನಡೆದವು. ಈನಡುವೆ ಬರಹಗಾರರಾದ ಶ್ರೀ ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮತಿ ಎ. ರೇವತಿಯವರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಡನೆ ಚರ್ಚೆ ಸಂವಾದ ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಮೆ ದಿನಾಂಕ 5ರಿಂದ 12ರವರೆಗೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ನಡೆದವು. ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರೌಢಶಿಕ್ಷಣ ಪರಿಷತ್ತಿನಿಂದ ಇವರು ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಮೇ 11ರಿಂದ 16ರವರೆಗೆ ವರ್ಷದ ಕೊನೆಯ ನಾಟಕೋತ್ಸವವನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಮೊದಲ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ 'ದೂತ ಘಟೋತ್ಕಚ' (ರಚನೆ: ಭಾಸ, ನಿ: ಮಂಜು ಕೊಡಗು), 'ಧರ್ಮ ಪರೀಕ್ಷೆ' (ರಚನೆ: ಜಿ.ಬಿ.ಜೋಶಿ, ನಿ: ರೀಠುನಂದನ), 'ಗುರುತಿಲ್ಲದೆ ನಡೆದ ಗಳಿಗೆ' (ರಚನೆ: ಪೀಟರ್ ಹಾಂಡ್ಲೆ, ನಿ: ಶಂಕರ್ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರನ್) ಮತ್ತು 'ಹೇಗೆ ಬೇಕೋ ಹಾಗೆ' (ರಚನೆ: ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್, ನಿ: ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.) ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ಎರಡು ದಿನ ದಿ ಡ್ರಾಮಾ ಸ್ಕೂಲ್, ಮುಂಬೈ ತಂಡದವರಿಂದ 'ತಾರ್ತೂಫ್' (ರಚನೆ: ಮೋಲಿಯರ್, ನಿ: ಡೇನಿಯೆಲ್ ಗೋಲ್ಡ್‌ಮನ್) ಮತ್ತು 'ದಿ ಕ್ಯೂರಿಯಸ್ ಕ್ಲೈಂಬ್ ಆಫ್ ಕಟ್ಟರ್ ಚೀ' (ರಚನೆ, ನಿ: ಬೆನ್ ಸ್ಯಾಮ್ಯುಯೆಲ್) ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ನಡೆದವು.

ನೀನಾಸಮ್ ಬೇಸಿಗೆ ರಂಗಶಿಬಿರ ಮೇ 2014:

ಕಳೆದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಂತೆ, ಈ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿಯೂ ಮೇ 11ರಿಂದ 31ರವರೆಗೆ ನೀನಾಸಮ್ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ (ಹೆಗ್ಗೋಡು)ದಲ್ಲಿ ಬೇಸಿಗೆ ರಂಗಶಿಬಿರವನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ರಂಗಭೂಮಿ ಕುರಿತು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ನೆಲೆಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ತರಬೇತಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಶಿಬಿರಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಎರಡು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಲಾಯಿತು. ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಎರಡು ನಾಟಕಗಳನ್ನು -- ಜಿ.ಬಿ. ಜೋಶಿಯವರ 'ಕದಡಿ ನೀರು' (ನಿ: ಮಂಜು ಕೊಡಗು) ಮತ್ತು ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರ 'ಆ ಮನಿ' (ನಿ: ಗಣೇಶ ಎಂ.) -- ದಿನಾಂಕ 30 ಮತ್ತು 31ರಂದು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಾಯಿತು.

ಇಂಡಿಯಾ ಥಿಯೇಟರ್ ಫೋರಮ್‌ನವರಿಂದ

ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರವಾಸ:

ದೇಶದ ವಿವಿಧ ರಂಗತಂಡಗಳವರು ಪರಸ್ಪರ ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಸಂವಾದ ನಡೆಸುವ ಮತ್ತು ರಂಗಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಇಂಡಿಯಾ ಥಿಯೇಟರ್ ಫೋರಮ್‌ನವರು ಯೋಜಿಸಿದ ಅಧ್ಯಯನಪ್ರವಾಸ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ದೇಶದ ವಿವಿಧ ರಂಗತಂಡಗಳಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ಮಂದಿ ರಂಗಕರ್ಮಿಗಳು ರಂಗಶಿಕ್ಷಣಕೇಂದ್ರದ ನಾಟಕೋತ್ಸವದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ (ಮೇ 12ರಿಂದ 18) ನೀನಾಸಮ್‌ಗೆ ಭೇಟಿಯಿತ್ತು ಇಲ್ಲಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಯುತರಾದ ರಘುನಂದನ, ಅಜಯ ಜೋಶಿ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ. ಚರ್ಚೆ ಸಂವಾದ ಗೋಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟ:

ತಿರುಗಾಟ ತಂಡವು 2013ನೇ ಸಾಲಿನ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ್ದು, 2014ನೇ ಸಾಲಿನ ತಯಾರಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ. ಎಂದಿನಂತೆ ಜುಲೈ-ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕಗಳ ತಾಲೀಮು ನಡೆಸಿ, ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2ರಿಂದ 8ರವರೆಗೆ ನಡೆಯಲಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಅನಂತರ ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ತನ್ನ ಪ್ರಯಾಣ ಮುಂದುವರಿಸಲಿದೆ. ಈ ಸಾಲಿನ ನಾಟಕಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಎರಡು ಮಲಯಾಳಮ್ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ 'ನಮ್ಮ ಸಂಸಾರ' (ನಿ: ರಘುನಂದನ) ಮತ್ತು ಭವಭೂತಿಯ 'ಉತ್ತರರಾಮಚರಿತೆ' (ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ: ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ; ನಿ: ಬಿ.ಆರ್. ವೆಂಕಟರಮಣ ಐತಾಳ).

ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರ:

ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೨೦೧೪

ಕಳೆದ ಎರಡೂವರೆ ದಶಕಗಳಿಂದ ಚಲನಚಿತ್ರ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ನೀನಾಸಮ್ ಈ ವರ್ಷವೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರ ೨೦೧೪'ನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುತ್ತಿದೆ.

೨೦೧೪ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೨ ರಿಂದ ೮ರವರೆಗೆ ನಡೆಯಲಿರುವ ಈ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಚಲನಚಿತ್ರ ಮುಂತಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ, ಹಾಗೂ ಒಟ್ಟು ಸಮಾಜದೊಂದಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಬಂಧ - ಈ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡದ ಹಾಗೂ ಹೊರನಾಡುಗಳ ಅನೇಕ ಗಣ್ಯರು ಉಪನ್ಯಾಸ, ಚರ್ಚೆ, ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡಲಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿದಿನ ಸಂಜೆ ನಾಟಕ, ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಕೂಡಾ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶಿಬಿರದ ಎಲ್ಲ ದಿನಗಳ ಊಟ-ವಸತಿ ಸೇರಿ ಶಿಬಿರದ ಒಟ್ಟು ಶುಲ್ಕ ರೂ. ೩೦೦೦-೦೦ (ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ರೂ. ೨೫೦೦). ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು, ಶಿಕ್ಷಕರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಪತ್ರಕರ್ತರು ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಆಸಕ್ತರುಗಳಿಗೆ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಆದ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಭಾಗವಹಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುವವರು ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ಪತ್ರವನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಂಡು ತುಂಬಿ
- ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರ, ಹೆಗ್ಗೋಡು, ಸಾಗರ, ಕರ್ನಾಟಕ ೫೭೭ ೪೧೭
- ಈ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೨೦ರ ಒಳಗೆ ತಲುಪುವಂತೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕು.

ನೀನಾಸಮ್‌ನ ಅಂತರ್ಜಾಲ ತಾಣ

www.ninasam.org

ದಲ್ಲೂ ಕೂಡ

ನೇರವಾಗಿ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದು.

ಮಾತುಕತೆ ೧೧೦

ನೀನಾಸಮ್ ಹೆಗ್ಗೋಡು (ಸಾಗರ) ಕರ್ನಾಟಕ ೫೭೭ ೪೧೭

ದೂರವಾಣಿ: ೦೮೧೮೩-೨೬೫೬೪೬

www.ninasam.org

ಖಾಸಗಿ ಪ್ರಸಾರದ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಸಂಪರ್ಕಪತ್ರ

(ಫೆಬ್ರವರಿ-ಮೇ-ಆಗಸ್ಟ್-ನವೆಂಬರ್)

ಸಂಪಾದಕ: ಬಿ.ಆರ್. ವೆಂಕಟರಮಣ ಐತಾಳ

ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ: ಟಿ.ಪಿ.ಅಶೋಕ, ಜಶವಂತ ಜಾಧವ್

ವಾರ್ಷಿಕ ವರ್ಗಣಿ: ಎಂಬತ್ತು ರೂಪಾಯಿ

ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ: ಅಕ್ಷರ ಗಣಕ, ಹೆಗ್ಗೋಡು,

ಮುದ್ರಣ: ಸಪ್ತಾ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು

ಮೇ ೨೦೧೪	ವರ್ಷ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು	ಸಂಚಿಕೆ ಎರಡು
೧.	ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಆಳ-ನಿಗೂಡಗಳ ಹುಡುಕಾಟ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಎನ್. ಮನು ಚಕ್ರವರ್ತಿ	ಪುಟ ೦೧
೨.	'ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆ'ಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯದರ್ಶನ ಎಚ್. ಆರ್. ಅಮರನಾಥ	ಪುಟ ೧೬
೩.	ನೀನಾಸಮ್ ವರದಿಗಳು	ಪುಟ ೩೮

second cover ←

MAATHUKATHE MAY. 2014 (YEAR 28 ISSUE 2)
NINASAM QUARTERLY NEWSLETTER
PUBLISHED EVERY FEB;MAY;AUG;NOV.
ANNUAL SUBSCRIPTION: Rs.80 (EIGHTY ONLY)
FOR PRIVATE CIRCULATION
NINASAM HEGGODU (SAGAR) KARNATAKA 577 417

ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ ಹೆಗ್ಗೋಡು (ಸಾಗರ) ಕರ್ನಾಟಕ - ೫೭೭ ೪೧೭ ಈಚಿನ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು	
ಕಥನ ಪ್ರೀತಿ (ಒಂದು ನೂರು ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣಕತೆಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ - ಟಿ.ಪಿ. ಅಶೋಕ)	ರೂ. ೨೬೦
ಕಾವ್ಯ ಪ್ರೀತಿ (ಕನ್ನಡ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ೫೦ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಕಲನ - ಟಿ.ಪಿ. ಅಶೋಕ)	ರೂ. ೧೫೫
ಮಾಗಿಕಾಲದ ಸಾಲುಗಳು (ಕವಿತೆಗಳು - ಜ.ನಾ. ತೇಜಶ್ರೀ)	ರೂ. ೫೦
ವೈದೇಹಿ ಕಥನ (ವಿಮರ್ಶೆಯ ಬರಹಗಳು - ಟಿ.ಪಿ. ಅಶೋಕ)	ರೂ. ೧೧೦
ದಶರೂಪಕ (ಮೂಲ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ - ಮರು ಮುದ್ರಣ - ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ)	ರೂ. ೨೬೦
ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವೇಶ (ಮರು ಮುದ್ರಣ - ಡಾ. ಎಂ. ಪ್ರಭಾಕರ ಜೋಷಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎ. ಹೆಗಡೆ)	ರೂ. ೨೦೦
ಆಮೃತ ಮತ್ತು ಗರುಡ (ವಿಮರ್ಶೆ - ಮರುಮುದ್ರಣ - ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜ್)	ರೂ. ೧೦೦
ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಥನ (ವಿಮರ್ಶಾಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ - ಮರುಮುದ್ರಣ - ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜ್)	ರೂ. ೨೪೦
ರಂಗದಲ್ಲಿ ಅಂತರಂಗ (ಸ್ಥಾನಿಸ್ತಾವಸ್ಥೆಯ ಆನ್ ಆಕ್ಟರ್ ಪ್ರಿಪೇರಸ್ ಅನುವಾದ - ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ)	ರೂ. ೨೪೦
ಓದಿನ ಸುಖ (ಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ - ಎಲ್.ಸಿ. ಸುಮಿತ್ರಾ)	ರೂ. ೧೧೦
ಮೂರು ನಾಟಕಗಳು (ಆದರ್ಶ, ರಕ್ಷಾಕವಚ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಾಯಣ - ಹ.ಶ್ರೀ. ಶ್ರೀಪತಿ)	ರೂ. ೧೪೦
ಹೇಗೆ ಬೇಕೋ ಹಾಗೆ (ಶೇಕ್ಸ್ಪಿಯರನ ಆ್ಯಸ್ ಯು ಲೈಕ್ ಇಟ್ ಕನ್ನಡ ರೂಪ - ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.)	ರೂ. ೭೦
ನಂದಿಕೇಶ್ವರನ ಅಭಿನಯ ದರ್ಪಣ (ಮೂಲ-ಅನುವಾದ-ಟಿಪ್ಪಣಿ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಮೇತ - ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎ. ಹೆಗಡೆ)	ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ

Third cover →

ಹೊಸತಾಗಿ ಆರಂಭಗೊಂಡಿರುವ ನಮ್ಮ ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಪುಸ್ತಕದಂಗಡಿ

www.aksharaprakashana.com

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಭೇಟಿಕೊಡಿ